

Ustavna prava.

NAvstriji imamo ustavo, jednako za vse narodnosti, z določnimi zakoni, in imamo posebno državno sodišče, ki čuje, da bi se isti zakoni ne tolmačili napačno. Ni člena ustave, ki bi ga ne bilo isto državno sodišče pojasnilo glede na razne slučaje in raznotero porabo. Misliti bi bilo, da, kar je jedenkrat določeno, ne bo treba pojasnjevati in utemeljevati z nova: temveč da se bodo raznoteri organi, zastopi, listi in stranke, narodi proti narodom tudi strogo in vestno vedli v zmislu ustavnih členov, v zmislu razlag in motivacij z najpristojnejših mest in gosposk, to pa ni tako, razne stranke, razni stanovi, razna glasila, služuča strankarskim in specijalnim interesom zasukavajo paragrafe in člene podeljene ustave, kakor ugaja tem interesom. Še celó poluradna in jednaka glasila, ki bi prva imela dolžnost objektivno stvari razlagati, pogostoma ali ignorujejo ustavne člene ali pa pozabljuje, kakó jih je jedino umeti. Časniki pa imajo vpliv na vse strani, od spodej do najvišjih krogov in tako utegnejo isti časniki s sistematiškim spreobračanjem stvari, premikati stališče argumentov, argumentacij na škodo državljanom in narodnostim ustavne države.

Premikanje stališč gre takó daleč po raznih glasilih, kakor da bi mi ne živeli v ustavni državi z določnimi zakoni. Najhujša posledica spreobračenja in napačnega razlaganja členov ustavnih pa je ta, da se dajo celó oškodovane stranke zavajati po krivem tolmačenju, in da se postavljajo v zagovarjanju svojih pravic, same za napačna, kriva stališča, na stališča, kamor jih je hotel a priori privedi — njih nasprotnik. Poslednji ima potem kaj lahko — zmago!

Takó se godi zlasti strankam, katere hočejo zastopati avstrijske pojedine, na prvem mestu slovanske narodnosti. Namesto da bi bili slovanski voditelji previdni gledé na stališča, katera jim postavlja nasprotnik v svojem interesu in na škodo ustavi; namesto da bi slovanska glasila a priori zavračala tako izpodmikanje

pravih stališč; namesto da bi se takoj sklicavala na ustavo in prava, že na najvišjih pristojnih mestih brezoporečno utemeljena in pojasnjena stališča: gredó ista slovanska glasila in ž njimi zastopniki slovanskih narodnostij na limanice, in posledica je ta, da vlada potem zmešnjava tu in tam.

Neprevidnost nekaterih slovanskih zagovornikov ustavnih pravic je zakrivila, da se zlasti poslednji čas napačno tolmačijo najvažnejši ustavni členi, da se napravljajo taki izvodi iz istih členov, da je videti, kakor da bi nekateri ustavni členi ne veljali več, zlasti za slovanske narodnosti ne.

Tako položenje pa ima zopet hudo posledico v tem, da slovanska glasila ne vedo več, kako bi se vedla. Ker se vrše tu pa tam v raznih deželah tudi konfiskacije zaradi vsebine, o kateri bi človek sodil, da je v soglasju z ustavnimi členi, ker so se vršile celó zatožbe v nepričakovanem zmislu, je zavlada celó med uredniki raznih glasil nekaka zmešnjava ali vsaj pobitost, in posledica je bila, ali da so listi opustili zagovarjati interese državljanov in narodov, ali pa da so isti listi spremenili barvo na škodo ustavni državi in pojedinim narodnostim.

S kratka, nekateri slovanski listi že ne vedó več kaj je dovoljeno pisati, in ni z druge strani znano, kaj se bo konfiskovalo. Taka nejasnost pa silno škoduje ustavnemu in kulturnemu življenju raznih narodnostij. Ustava sama trpi vsled tega, ker mislijo o njej drugače, nego bi bila vredna, ko bi se ravnali po njej z jasnostjo in določnostjo, katera ji je podeljena.

Zato je potreba, da se odločno zavedamo, da živimo v ustavni državi, da se jasno zavedamo, kaj nam zagotavlja ista ustava, in da nam ne more kratiti nihče pravic, katere so podeljene in zagotovljene državljanom in narodom, dokler koli je ista ustava v neomejeni veljavi. Tu je samo dvoje možno: ustava se mora ali izvrševati po svojem obsegu, po do-

ločni in določeni vsebini, ali pa se mora ista ustava omejiti in celo uničiti. Spreobračanja ustave ali pristransko razlaganje njenih členov ali celó preziranje ustave gledé na kako, in naj si bo ta tudi slovanska narodnost, kakor delajo to nekatere vrste novin, — kaj takega zavedni državljani in zavedni zastopniki naroda nikdar ne more trpeti, ne v narodnem, ne v državnem interesu. Kajti država je podelila ustavo, ker je videla in spoznala, da je to v soglasji z njenimi interesi in interesi državljanov, ki se konečno združujejo v narodnosti. Ko bi ista država spoznala, da ji podeljena ustava škoduje bodisi v celoti ali v pojedinih oddelkih, določbah in členih, bi gotovo po najpristojnejših organih ona najprej sama skrbela zato, da popravi, odstrani ali uniči, kar bi se ji zdelo škodljivega, nevarnega, pogubnega. Dokler se ne zgodi kaj takega, pomenja to, da je dolžnost vseh poklicanih organov skrbeti zato, ne da bi se ustava krčila ali napačno razlagala na kako stran, ampak da se isti ustava izvršuje v celoti in oddeljenosti v duhu, v kakoršnem je bila dana, in v zmislu, kakor je bila tolmačena in so pripravljena in za to poklicana, še vedno utemeljevati in tolmačiti jo najpristojniša mesta. Iz vsega tega sledi dolžnost, da pojedini narodi zvesto pazijo in čuvajo po pravih zastopnikih nad ustavo in pojedinimi, po njej zagotovljenimi pravicami.

II.

Splošne opomnje o ustavnih pravicah so se nam zdele potrebne gledé na stanje, kakoršno opazujemo sami v avstrijskem takó imenovanem občem mnenju, potem pa gledé na znamenito razpravo, katero je priobčil „Parlamentär“ na prvem mestu v št. 27 od 1. julija 1888. Ta razprava nam govori popolnoma od srca, je tako temeljito sestavljena, in podaja nove argumente za zagovarjanje najvažnejših narodnih in državljanskih ustavnih pravic, da je a priori soditi, kaj takega je moglo priobčiti državi in narodom na korist samo peró, ki pozna državo, ustavo in vse obče gibanje. Ta spis, z naslovom „Verfassungsrechte“ je eminentnega pomena in vreden, da ga izročé zato primerne novine zlasti tudi čitateljem slovanskih narodnostij. Mi priporočamo sestavek, pisan s stališča zrelega državnika in avstrijskega rodoljuba vsem slovanskim naobražencem v premišljevanje, sosebno z ozirom na nove argumente.

Članek se glasi v prevodu takó:

„Ustavna prava. Državni osnovni zakon o občin pravicah državljanov od 21. decembra 1867. D. z. l. št. 142, specijalno v svojih členih 14 in 19 zagotavlja z jedne strani popolno svobodo vere in vesti vsakomu, z druge strani pa vsem narodom države jednakopravnost in nedotekljivo pravico za ohranjenje in gojenje narodnosti in jezika.

Ker pa so v pravicah, katere zagotavljajo državni osnovni zakoni poleg navedenih in drugih, zlasti samo

srca dostajajočih se pravic, zagotovljene tudi pravice, katere se dostajajo državnega življenja, in o katerih bi utegnilo biti v državnem interesu, da se popolnoma ali po nekoliko odpravijo (suspendujejo) v pogledu na posebne kritiške razmere: bil je podeljen v dopolnitev tega zakona še drug zakon, kateri pooblaščuje skupno vlado z Najvišim pritrdjenjem cesarjevim, začasno omejiti pravice poslednje vrste.

Ta zakon je pa v tem slučaju prav posebnega pomena, ker brez niti najmanjšega dvoma dokazuje namero zakonodavstva, sosebno pa določuje razliko med državljanskimi pravicami, katere vplivajo in katere ne vplivajo na državno življenje. Ta zakon nikakor v nobenih razmerah ne dopušča, da bi se tudi samo začasno razveljavile državljanske pravice, katere ne vplivajo na državno življenje; k takim pravicam pa spadajo zlasti svoboda vesti in pravica vseh narodov zavarovanje njih narodnosti in jezika. Druge pravice pa se smejo razveljaviti in sicer tudi samo začasno in jedino potem, ako zaukazuje poprej to posebna dotična cesarska naredba.

Zakon izvršuje svobodo vesti in pravico vseh narodov za varovanje njih narodnosti in jezika med one pravice, katere se dotikajo zgolj srca, ne pa državnega življenja; zato je izključeno razveljavljenje teh pravic celó v pogledu na razmere še toliko kritiške.

Ako primerjamo tu pa tam navadne razprave o pošasti tako imenovanega panslavizma, ki jo pogostoma kličejo z vspehom, kazalo bi misliti, da se take razprave obračajo prav za prav proti obema navedenima osnovnima zakonoma, in da ne zahtevajo nič manj, kakor to, da bi se v porabljeni razveljavila oba ta zakona, za sedaj vsaj v pogledu na Slovane. Kajti takó imenovani panslavizem opisujejo napačno prvič kot uteleseno idejo narodnega, kulturnega in politiškega združenja vseh slovanskih narodov; potem mislijo specijalno na literarni ali kulturni in verski ali narodni panslavizem, in konečno označujejo tu pa tam na podstavi razpravljanj v zunanjih časnikih panslavizem v mejah avstrijskih in vseh njegovih oblikah in stremljenjih kot državno nevaren, ako ne naravnost kot veleizdajo.

Ako se raztezajo sumničenja tako daleč, tu pa tam malo ne neomejeno na vsakatero težnjo in ukrepe pojedinih narodov gledé na pravico svobodne vesti, katera jim je zagotovljena, kakor gledé na pravico za varovanje in gojenje njih narodnosti in jezika, potem bi navedena državna osnovna zakona v resnici ne imela nobenega ali po največ samo tedaj pomen, ko bi se prosilo in dobilo poprej dovoljenje za vsak ukrep, za vsak korak pri dotični gosposki. Da bi se pa smeli rabiti državni osnovni zakoni samo na tak način, s tako omejitvijo, je to pač težavno verovati z ozirom na pravno državo, za kakoršno je pripoznana Avstrija, sosebno ko ne nedostaje zakonitih

sredstev da se o potrebi spremenijo, da celó popolnoma uničijo državni osnovni zakoni.

Ko bi se namreč pokazalo, kar pa je misliti težavno, da oba navedena državna osnovna zakona ne odgovarjata državnopolitiškim zahtevam: so vendar zato poklicane policijske in državnopravniške gosposke, da razjasnijo predpisanim službenim potom nedostatke teh zakonov in da predlagajo, kako naj se ti zakoni spremené z novimi zakoni. Dokler pa eksistuje zakon, zlasti državni osnovni zakon, kateri ima sposobnost, da se opirajo na njegovo podstavo sumničene težnje in sumničeni koraki pojedinih, v tem slučaju slovanskih narodov, imajo ako se stvar umé prav, čuvaji zakona samo dolžnost, da se zakoni varujejo, da celo sveto spoštujejo, in imajo drugi faktorji, katerim bi ne ugajali dotične težnje in koraki Slovanov, popolnoma molčati, naj si bodo med temi faktorji tudi oficijozni organi, bodi-si, da služijo zunanjim ali notranjim interesom.

Noben slovanski narod razun ruskega nima literature, katera bi odgovarjala denašnjim zahtevam znanostij; pa tudi je ne more imeti, ker dóbe, v katerih bi bili mogli literature celó naj izobraženejšega naroda na jednom vozu prevažati tje in sem umaknile so se drugi dóbi, v kateri se stavljajo književnosti velikanske zahteve. Takim zahtevam ne more zadoščevati narod, naj se še toliko napira v literarnem delovanju in naj se izobražuje še toliko zaresno, da bi dosegel samostalno literaturo, ako ni v srečnem položaju, da bi dobil večé število naobraževalnih zavodov, zlasti večih naobraževališč, in ako poleg tega ni še toliko številen, da bi mogel za več znanstvena dela šteti na zadostno število pokupnikov.

Da med Slovani v obče, sosebnó pa med avstrijskimi, celó najštevilnišemu, zlasti tudi znanstveno najbolj razvitemu češkemu narodu nedostajajo navedena uslovja (pogoji), da bi si vstvaril lastno znanstveno literaturo, je pač znano, in vsi dotični naporí, katerih ni bilo pogrešati nikdar, pokazali so se brezplodni. Ako torej Slovani, poučeni po dosedanjih nevspehih, hočejo rabiti za svoja znanstvena dela ono slovansko narečje, katero jedino je sposobno, da more uresničiti hrepenenje po slovanski znanstveni literaturi: pač ni možno takega hrepenenja, bodi-si pojedincev, pojedinih strank ali narodov poštovati kot zločin, tudi ne kot nepošteno namero, sosebnó ko sta narodnost in jezik po zgoraj navedenih državnih zakonih zagotovljena dotičnim narodom.

Nikakor pa se ne more dvomiti o tem, da odločba ali izbor katerega si bode slovanskega narečja za znanstvena dela spada prav za prav v obor gojenja in varovanja narodnosti in jezika, in da se dotika poleg tega samo še obora znanstva, zlasti psihologiške znanosti. Po navedenih državnih osnovnih zakonih ni pa samo gojenje in varovanje narodnosti in jezika prepuščeno popolnoma in izključno dotičnim narodom in zagotovljena vsakomu svoboda vesti, ampak tudi véda v obče, ne da bi izvzeli

dušolovje (psihologijo), in je razglašen njen nauk kot prost, in je torej vsakoršen poskus omejevanja, bodisi pravice narodov varovati svojo narodnost in jezik, bodisi svobode znanosti in njenega nauka, enakomerno poštovati kot majanje ali rušenje državnih osnovnih zakonov, varujočih prava vseh državljanov brez izjeme.

Na popuščenje svojstva pojedinih slovanskih narodov pač nikdo ne misli, in kakor uči skušnja, bi bilo to tudi brezvpešno. Nemci imajo izza reformacije jeden sam pismeni jezik, in sicer tak, ki se ne omejuje zgolj na stroge znanstvena dela. Vendar pa nikakor ni mogel doslej zlití različnih narečij. Vsako nemško pleme se drži svojega svojstva, dá, Nemci od nedavna obžalujejo smrt velenadarjenega bavarskega narodnega (ljudskega) pisatelja, in v najnovejši dobi se gibljejo, zlasti Nižnonemci (Plattdeutsche), ki so že za poprejšnjih dob jedenkrat prosili za uvedenje sv. pisma v svojem narečju ali vsaj za dovoljenje holandskih, namesto nemških sv. pisem, da bi rabili svoje narečje celó kot opravični jezik svojih upravnih in sodnijskih gosposk.

Nezakonito se pač tudi to čudno stremljenje ne kaže, ali, če možno, še manj nezakonito je nasprotno teženje, katero pošteva, ne samo, da bi se ohranilo jednotni pismeni jezik med Nemci, ampak da bi sprejeli isti jezik tudi nizozemski Nemci (Holandci) in celó Skandinavci, češ, da bi bilo to v interesu človeštva in njegovega razvoja.

Takih drug drugemu nasprotujočih teženj se tudi med Slovani ne nedostaje, kakor je samo po sebi umevno, naj oni, ki so na podstavi navedenih državnih osnovnih zakonov jedini pristojni, sami med seboj izbojujejo tak boj; kaznjivo po naših zakonih ni nobeno teh stremljenj.

Utegnil bi biti kdo tega mnenja, da bi bilo za Avstrijo ugodniše, ko bi se Slovani zadovoljevali z leposlovno književnostjo v lastnih narečjih, za znanost pa rabili nemški jezik. Utegnil bi kdo obžalovati, da Slovani sploh občutijo potrebo lastne znanstvene književnosti, ko so njih naobraženi krogi blizu prek in prek zmožni pismenega jezika z bogato znanstveno pismenostjo, in bi isti krogi težavno dobili popolnega nadomestila v ruskem narečju, kateremu se jim je še le privaditi. Možno je dalje še celó obžalovati, da Slovani avstrijski, že tako dolgo združeni z Nemci v jedni državi, so takega mnenja, da se jim je vsekakor odtegniti jezičnemu (jezikovnemu) zlitju s svojimi nemškimi sodržavljaní, čeravno so si že prisvojili dober del nemške narodnosti, in da nekdanji Slovani ob spodnji Labi in Visli, kakor tudi nekdanji Slovani v naši Pusterski dolini niso ničesar izgubili, pač pa znatno pridobili z amalgovanjem z Nemci.

Vse te in morebiti še drugačne nazore je možno misliti, in jih tudi ni za zlo jemati nobenemu svobodnemu avstrijskemu državljanu, zlasti ko ni nobenega

takega mnenja, katero bi se ne dalo podpirati z ugajajočimi razlogi. Ali dokler imata navedena državna

osnovna zakona moč in veljavo, ni se Slovanom čisto nič ozirati na taka mnenja. (Konec prih.)

„Въ память 900-лѣтія крещенія Русь“, ¹⁾

Вѣроу русской свободна, незыблема наша держава!
Древлепрестольнаго Кіева князю Владиміру — Слава!
Деять вѣковъ ополчались на насъ! Отъ девятаго вала
Крепокъ остался нашъ щитъ и блистаетъ въ алмазахъ забрало
Вѣютъ свѣтлыя хоругви, свѣтла православная обитель!
Радуйся, княже Владиміръ, родимой земли просвѣтитель!
Вѣроу русской свободна, незыблема наша держава!
Древлепрестольнаго Кіева князю Владиміру — Слава!
Радуйся, княже, народному сердцу любезный и славный,
Богомъ воздвигнутый витязь, Христовымъ апостоламъ равный!
Радуйся, княже, пристанище вѣры единой святой!

Днесъ преклоняемся, княже, Тебѣ всею Русскою землѣй!
Вѣроу русской свободна, незыблема наша держава!
Древлепрестольнаго Кіева князю Владиміру — Слава!
Слава! Слава! Слава!

¹⁾ To himno je zložil na prosobo Peterburškega Slavj. Blagotv. Obščestva nadarjen pesnik K. K. Slučevskij, uglasbil pa jo je skladatelj V. J. Glavač, kateri je bil uglasbil tudi pesem na čast sv. Cirilu in Metodiju. Prepisali smo tekst iz Levovske „Червоной Русь“. Besede so Slovincem, čitajočim cirilico, malone vse umljive. Nenavadne besede so: ополчались = so se oboroževali; алмазъ = diamant; забрало = vizir, nalčnik; хоругвь = cerkven prapor; обитель = bivališče. Op. ur.

К sveto-vladimirski slavnosti.

(Dalje.)

Ниреjev nadaljuje svoj spis, kakor sledi:

„Podstave ali osnove naše cerkovne organizacije so: brezuslovno (brezuvetno) jedinstvo dogmata, neizključujoče raznosti v obredih, in samostalnost avtokefalnih krajnih cerkvá, sojedinjajočih se v jedno na vesoljnih zborih. To ustrojstvo je najboljšo, katero more biti dano cerkvi: ono ni izmišljeno, ni plod apriornega mišljenja, ampak se je javilo naravno, je izraslo harmoniški iz samega življenja; raznoobrazje, privedeno k harmoniškemu jedinstvu je više nego jedinstvo osnovano na jednoistosti. Tako raznoobrazje naše cerkovne organizacije, izražajoče se v samostalnem življenji avtokefalnih cerkva, zjedinjenih z jedinstvom dogmata, je velik zalog njenega prevspevanja; samo ono daje zmožnost vsestranskega umenja verske istine in njene popolne prikladnosti k življenju. Samo pri skupnem bivanji samostalnosti in odgovornosti pred vesoljnimi zbori se more zvrševati tudi svobodno služenje istini. Odvzemite ta uslovja (pogoje), in svobodni trud ljubečega sina cerkve se preobrača v težavni trud sužnjega. Naša pravoslavna cerkev torej se nahaja teoretiški v položaji veliko bolj ugodnem, nego druga krščanska izpovedanja, predstavljajoča v svojem ustrojstvu skrajnosti, ali prevelike centralizacije, vedoče k despotiji, ali pa prevelike razdrobljenosti, vedoče k anarhiji. Ali ta organizacija predstavlja tudi velike nevarnosti; ona doseza samo tedaj svoj cilj, ona je samo tedaj dejstveno blagotvorna, kedar jedinstvo njenega učenja in njenega življenja iz gospodarstva teorije prehaja v gospodarstvo dejanj; kedar pravilnost življenja avtokefalnih cerkvá, kedar se njih pravoslavnost pregleduje od časa do časa z vesoljnimi zbori, služočimi ne samo v poroštvo pravoslavnosti avtokefalnih cerkvá, ampak (posredno) tudi njih nezavisnosti od poseganja ali

nasilja posvetnega življa. Blagotvornega vplivanja veselenskih soborov, tega „korolarija“ našega cerkovnega ustrojstva, očitvidno, ne morejo zameniti (nadomestiti) pojedina občjenja med oddelnimi cerkvami, dostajajoča se navadno vprašanj druge stopinje, administrativnega svojstva, vprašanj, ki ne segajo v globino cerkovnega življenja; pri tem prihajajo tudi sama ta občevanja le po osebah, ki včasih nimajo niti najmanjšega razuma o zahtevah cerkve, o vprašanjih, gibajočih jo, po osebah, ki včasih celó ne pripadajo k pravoslavju; naravno, da po taki poti se ne more podpirati nezavisnost in jedinstvo cerkve in njeno blagotvorno vplivanje na človeštvo.

„Ob samem začetku svojega življenja cerkev, po svojih zastopnikih, apostolih, zbira se v Jeruzalemu, zaradi rešenja spornih vprašanj, ki so jo pretresala; za tem, od dobe ustavnovljenja pravilnih odnošajev med cerkvijo in državo, za Konstantina Velikega, vidimo celo vrsto vesoljnih zborov, sklicanih po cesarjih zaradi rešenja raznih spornih vprašanj, katera so se dostajala ne do konca ustanovljenega dogmata zaradi obsodbe raznih herezij, ki so nastajale tedaj pogostoma, in zaradi potrjenja sklepov nekaterih krajnih zborov, kateri sklepi brez takega potrjenja niso mogli imeti vesoljnega pomena in brezuslovne obvezanosti (dolžnosti) za vse člene cerkve.

Tako je živela cerkev do konca VIII. stoletja (787. leto). Vesoljni zbori niso samo ustanavljali miru v cerkvi, ampak so tudi oživljali jo. Obče zbarsko življenje se je čutilo po vsem krščanskem svetu, in mu je podeljevalo veliko silo v borbi za istino z notranjimi in zunanji vrugi. Vsak posamični člen cerkve, varujoč v predelih dogmatskega jedinstva svojo posebno obliko, svojo samostalnost, je skrbel, vsak po svoje, umeti brezuslovno istino, prirediti jo k življenju soglasno svojim

nравstvenim potrebam. To je bila doba stalnih, oživljenih občenj med cerkvami, živejšimi jedno mogočno, popolno občje življenje, doba najpopolnejšega razcveta cerkvenega življenja. Kljub oddaljenosti te epohe, zlasti njenega začetka, in kljub dotični revščini gledé na njene zgodovinske vire, moremo vendar sestaviti si natančen pojem i o vzajemnih odnošajih med cerkvami, o njih notranjem življenji, i o odnošajih cerkve k državi. Sosebno dragoceni so za nas podatki, ki se ozirajo na dobo IV. stoletja, do dobe prvega Nicejskega in prvega Konstantinopolskega sobora; ti podatki ne opisujejo samo občega položaja del, ampak pojasnjujejo tudi nazore o cerkvi Konstantina Velikega in Teodozija Velikega. Neomejeno mogočni cesarji so umeli, da mir in preuspevanje cerkve je neobhodni zalog preuspevanja tudi same države. Oni se niso bali „Klerikalizma“, niso poštevali kot neumestno s svojim dostojanstvom, prekloniti se pred veličjem Kristove Cerkve.

„Sklicevalna (sozivna) pisma imperatorjev, povabivših hierarhov na 1. in 2. veselenski sobor, niso došla do nas v izvorniku, ali zmisel nam je znan; tako, mi vemo, da pisma Konstantina Velikega so izražala čustva globokega spoštovanja k zastopnikom cerkve („litteris honoreficiis“¹⁾), vemo, da cesar je umel popolnoma veliki pomen sobora, in važnost onih vprašanj, katera je bilo treba rešiti. On je stal na najvišji stopinji oblasti, dostopni smrtnemu; ves svet je bil pri njegovih nogah, mogočnost njegovega cesarstva se je kazala (in v to dobo je tudi dejstveno bila) brezmejna in neporušna. Človek kratkoviden, kakoršen si bodi imperator-politik, bi se s takim položajem dela tudi zadovoljeval . . . Ni pa tako umeval svoje dolžnosti veliki cesar; „notranji nemir“ cerkve (sedition),“ je govoril on, obračaje se k hierarhom, v svojem nastopnem govoru ob odprtji zasedanja sobora, „tak nemir se mi predstavlja važnejši in nevarniši od vsake vojne in spora (omni bello et concertatione). Dela zunanja (res externae) ne prizadevajo meni toliko gorja, skrbij, kolikor ta pogajanja.“²⁾ . . . Takó je umel svoje obvezanosti imperator Konstantin . . . in v resnici, veliko zrelisce (igro) je predstavljal tudi sam ta sobor, rešujoč vprašanja, ki so pretresala cerkev in kolenopreklonilni svet, ki je od sobora pričakoval nezgrešnega rešenja svoje osode.“

„Blagodušje imperatora (benignitas) ni malo podpiralo (contulit) srečnega izida dela. V istem duhu so bila napisana pa tudi poslanja (pisma) imperatora k episkopom, ki se niso osebno udeležili sobora, s povabilom sprijeti sklep sinoda“, (t. j. vselenskega sobora).

„Zgorej sem omenil, da izvorniki pisem Konstantina Velikega, povabivših škofo, priti na sobor, so se izgubili; isto je tudi s pismi Teodosija Velikega, sozav-

šega drugi veselenski sobor; ali jednaka pisma imperatorov Teodosija in Valentinjana, sozavših tretji vesoljni zbor, so došla do nas, na srečo v celoti (razumem, naravno, tekst). Ona služijo ne samo v dokaz globokega umerjenja npravstvenih potreb človeštva po tedanjih vladarjih, ampak kažejo tudi pot, kako jedino prav se zadovoljé take potrebe. V resnici modro lekcijo dajejo oni imperatorji kratkovidnim ljudem, kateri menijo dostaviti istini slovesnost potom nasilja s sredstvi „zunanjimi“, ne odgovarjajočimi svetosti in veličju cerkve. „Mi ne dopuščamo dvoma“, govori se v pismu k Cirilu Aleksandrijskemu, da se vera neprimerno bolje ukrepnja (utrjuje firmari) z razumom (intelligentia), nego z ukazavanjem (iussione); v drugem pismu, obsezajočem nekatero grajo zaradi zanikarnosti v svojih dolžnostih onim škofom, kateri ne prihajajo radostno (alacriter) na sobor, imperatorji govore: ¹⁾ Mi poštevamo, da nikakor ni odlagati sklicanja sobora zaradi razsojenja del cerkvenih in ž njimi zvezanih (cohaerent) del svetnih (rerum publicarum)“. Ta zveza je bila tedaj do cela jasna.

Tako so gledali na to delo, važnejše od vseh važnih del rimski imperatorji. ²⁾

„H koncu IX. stoletja so se okolnosti spremenile, za cerkev so nastali hudi časi. Rimski patriarh, na veliko škodo obeh delov občje cerkve, se je začel odločevati od vesoljnega občjenja, in zabivši svojstveno svojo historijo, je začel težiti po spremembi svojega primatstva, na katero je imel on tedaj neoporečno pravo, v neomejeno duhovno monarhijo. Vendar pa, v nadaljevanji mnogih vekov dogmatiške razlike med zapadno in vstočno cerkvijo ni bilo. Rimski prvosvečeniki so se izkazovali zaščitniki pravoslavnega dogmata, in dejanski, niso jedenkrat varovali ga od krajnih herezij in zmot (takó na primer, je papež Lev varoval pravoslavni niceo — konstantinopolski simbol pred Karlom Velikim, ki je želel pristaviti mu v posledji toliko znameniti dodatek, „filioque“, kateri je postal sedaj jeden iz kamenjev spotike v delu zjedinjenja cerkvá. Resnica je, raznosti (razlike) v razumevanji verske istine so stalno rasle, po meri večega in večega odtujenja Zapada od Vstoka, ali ne toliko, da bi delale nemožno sklicanje občih zborov. Taki sobori so se

¹⁾ Mansi str. 1114.

²⁾ Takistih mnenij so se držali tudi ruski vladarji moskovske dobe; oni so jasno umeli važnost soborskega načela, važnost „совѣта“ (sověta) v delih cerkvenih. Oni niso samo teoretiški priznavali velikega pomena cerkve, k sovětu katere so oni pribegavali celó tudi zaradi razsojenja svetnih del, ampak so vsakor skrbeli izkazati svojo udanost, svojo sinovsko pokornost cerkvi . . . Navedem primer carja Alekseja Mihajloviča na Moskovskem soboru 1666/67 leta: on celó še ni odločil, kljubu skrajni utrujenosti, sestí v čas svojega obdolževalnega govora proti Nikonu . . . Naravno, tako spoštovanje, katero je izkazaval car zastopnikom cerkve, ne samo ni zmanjševalo carskega obžudovanja, „prestíža“, ampak nasprotno, je služilo samo na njegovo korist, k njegovemu povelčenju.

¹⁾ Evsebij.

²⁾ Mansi.

dejanski tudi sezivali (Lijonski, Feraro-Florentinski), ali motivi njih soziva so bili nedostojni cerkve; cilj, kateri so imeli na njih, bil je nizek, politiški. Zato pa tudi sami zbori, sklicani v doseženje ne duhovnih, ampak svetnih blag, niso mogli imeti blagotvornega vpliva na življenje cerkve in so porodili samo nemirnost, nasilje in zmoto (unija).

„Od teh dob vselenskih soborov niso zbirali, ampak skrajna neobhodnost cerkovnega občenja se je opuščala neprenehoma, tako Rusija, celó ko je postala patriarhat, je pogostoma pribegala za duhovno pomoč in svet k vstočnim patriarhom, in mi vidimo, da oni obiskujejo Moskvo, „tretji Rim“, kot zaželeni gostje i ruske cerkve i ruskega carja i ruskega naroda. No davno že teh obiskovanj mi ne vidimo! . . . Razobčenje, zapleteno tudi s politiški težavami, postaje bolj in bolj veliko, in grozi naposled preobrtniti se v kroniško slabost.

„Ali ni čas obnoviti stari običaj občenja? Ali ni čas povrniti se k staremu cerkovnemu življenju? Ali ni čas, z jedno besedo, sozvati veselenski sobor? Ne samo čas, ampak v tem predstavlja se celó skrajna neobhodnost; kajti samo tem potom moremo mi ustanoviti normalno življenje cerkve in rešiti mnogoštevilna vprašanja, vznemirjajoča našo vest. Da! V tem ne more biti nikakega, niti najmanjšega dvomljenja: sozvati veselenski sobor je neobhodno potrebno! Vzroki k temu so mnogoštevilni in zakoniti; prekrasen povod k njemu (če tudi tam, kjer se kaže neobhodnost, ni potreba nikakega povoda) bo praznovanje 900letne godovščine krščenja Rusije.

„Ni nikakega dvomljenja, da celó sam fakt sozvanja sobora vse pravoslavne cerkve povzdigne duh njenih vernih čed, sosebo vseh onih, kateri trpé za istino, videč, kakó se ona tepta; brezdvombeno je tudi to, da ta fakt prisili zamisliti se one, ki imajo slabe namere ž njo. Ali morda ne čutimo vsi mi sebe silnejše, zavedaje se, videč jednodušje vse pravoslavne cerkve? Ali morda ne vzbudi to vseh naših verskih sil, nas ne pobudi k dejstvu? Ali se morda vsak iz nas ne ukrepi pri tem v svoji veri? A z druge strani, znameniti izgnanci zaradi pravice, kakor na primer Mihajil Srbski, ali Sava Kosanovič, prisiljeni klatiti se daleč od svojih cerkva, mučeniki, kakor n. pr. Gervasij, Levkijski in ž njim štiri-deset svečnikov, pretrpevših mučenje od sopadžijev Ferdinanda, morda se ti ne ukrepijo in potolažijo, vedoč, da ž njimi sočustvuje vsa pravoslavna cerkev!? In njih preganjavci, razni Ferdinandi, Stambolovi, . . .¹⁾ in njih patroni, ali se ne zamislijo pri misli, da ljudje, od njih preganjani, se ne opirajo samo na svoje osebno pravo, ne na teptano pravo svojih krajnih cerkva, . . .¹⁾ Srbske ali Bolgarske, ampak na avtoriteto vsega pravoslavnega sveta!?

Vidite torej, morejo meni reči, vi se odkrižujete od vsake politike, a ravno tu govorite o raznih Ferdinandih . . .¹⁾ Vi hočete podličino (krinko) pobožnosti doseči ciljev politiških? Jaz odbijam to očitane najdoločniše (najpozitivniše); jaz sem do cela daleč od želje zvesti vero na stopinjo politiškega orodja; no, kaj pa je početi, ako se politika sama vpleta povsod, sama pleza v najviše kroge!?

No, vrnimo se k vprašanju o sozvanji vselenskega sobora bodoče leto v Kijevu. Jaz sem že rekel, da je to nujno neobhodno, da ne trpi odlaganja. Vsaka minuta pomude je pogubna in vleče za seboj npravstvene izgube; mnogo je vprašanj, katera more rešiti jedino soborsko sklepanje, in katera vsak dan, vsako uro postajejo bolj in bolj nevarna in težavno rešljiva. Zaradi primera pokažem na nekatere iz njih. Najbolj važen in najbliži je — naš ruski razkol.

„Kljubu temu, da je v razkolu mnogo tudi politiških primesij, je on vendar, na prvem mestu, javljenje versko; pri tem on izgublja bolj in bolj svoj politiški značaj, in zato se je tudi boriti ž njim v prvi vrsti na podstavi cerkovni in pri tem potom preverjenj.²⁾ No, kakó se nam je boriti? Kaka so pri nas sredstva, in ali so ona dosti silna? Med razkolniki je, brezsporno (neoporečno) ne malo takih, kateri nočejo videti istine, kateri se ne spuščajo na nikake argumente; no, med njimi je mnogo tudi takih, kateri so do cela vestno vznemirjeni vsled sedanjega položaja stvari, do cela vestno ostajejo v daljavi od naše cerkve; kajti dejanski ne morejo približati se jej. (Jaz poznam takih tudi med jedinoverci.) V sporih (prepirih) z nami, pravoslavnimi, se oni opirajo na dva glavnejša argumenta. Oni govoré, da borba ž njimi se vede nepravilno, nepravično, ker ona ni ravna ali jednaka, kajti mi se javljamo kot tožniki in sodniki v istem našem svojstvenem delu. „Naj nas sodi z vami, kdor si bodi tretji, viši, govoré oni; glej, vas ne premagaš v prepiru, za vami je sila, oblast; spor z vami je brez cilja!“ Drugi njih argument, ob jednem istega značaja, se ozira na specijalno vprašanje o takó imenovanih „клятвахъ“ (kletvah, izobčenjih iz cerkve), izrečenih po Moskovskem soboru 1666 — 7 let. Tu ni mesta za pretresavanje tega dovolj zamotanega dela.³⁾ Jaz se omejim zaradi tega samo s kratko opomnjo na njega bistvo. Bistvo je v naslednjem: mi, pravoslavni, trdimo, da kletvam, obsojevanju sobora, so se podvrgle osebe, obdolžene zaradi nasprotovanja cerkvi, a ne stare knjige, po katerih „свѣдѣнїи“ (so se odrešili) naši predniki, in nekateri stari obredi,

¹⁾ Tu smo še drugo ime izpustili.

Op. ured.

²⁾ Opomnimo na modre misli cesarjev Teodosija in Valentinjana, katere smo navedli više.

Avt.

³⁾ Osebam, ki želé bliže seznaniti se ž njim, omenjam zanimiva čitanja P. J. Filipova v „Обществе ljubiteljev duhovnega prosvěščenja.“

Avt.

katere mnogo cenijo krivi zagovorniki (поборники) starine (starih dob). Razkolniki pa in celo mnogi edinoverci, opiraje se na nekatera včasih neprevidna razlaganja starih (davnih) ruskih hierarhov, zagazivših po polemiki, trdijo nasprotno, t. j. da se kletve nanašajo ne samo na nasprotujoče osebe, ampak tudi na obrede. Naslednja razjasnjenja ruskih hierarhov in ukrepi metropolita Platona bi mogli, naravno, preveriti naše protivnike o tem, da se oni motijo; nedavni shod naših hierarhov v Kazani, (daj Bog, da bi dalo to blago početje plodov, katere pričakuje od njega vsa Rusija), izrekel se je v zmislu, kateri bi moral popolnoma uspokojiti vest naših nasprotnikov; vendar pa ostaje pri njih še argument, ki ni brez nekake moči. Oni govoré: „Mi, staroobredci, trdimo, da sklepi Moskovskega zbora stiskajo našo vest; cerkev ruska odgovarja nam, da mi ne umemo prav kletev, katere je naložil isti sobor, in kaže posebno na to, da te kletve je cerkev odvzela tudi dejanski od l. 1800, in da edinoverje je ona dopustila, utrdila in blagoslovila. No, pri tem hierarhi ruske cerkve pozabljajo, da na soboru, o katerem je govor, niso se udeleževali samo zastopniki ruske cerkve, ampak še tudi patriarhi (Antijohijski in Aleksandrijski), torej, če tudi ni bil ta sobor veselenski, vendar bil je veliko važnejši ne samo od sv. Sinoda, nadomeščajočega jedino le ruskega patriarha,

ampak celó tudi sobora vse ruske cerkve!“ Naravno, da je, ne samo sredi razkolnikov, ampak celó more biti tudi sredi edinovercev, ljudij, kateri ne želé slišati pravice; no, mnogo, jako mnogo je tudi takih, kateri do cela vestno ostajajo na zgoraj navedenem argumentu. Kaj pa je početi? Očividno, da samo avtoritetni glas veselenskega sobora je v stanji rešiti za vselej to sporno vprašanje, je v stanji popolnoma uspokojiti vestnih oseb, dejanski vznemirjenih s kletvami Moskovskega sobora in za dobro zamašiti usta nevestnih oseb. Govoré: razkolnikov vi ne preverite, ž njimi je jeden argument — „Slavke!“ To ni pravo. Kazni in celó stroge kazni so neobhodne v življenji političkem in občem, in v onih vprašanjih cerkvenih, katera so zvezana z občimi vprašanji, katera imajo dvojni značaj. Pa ali je možno misliti, da s kaznimi je možno prisiliti premeniti mnenje? Naravno, tem potom je možno prisiliti človeka, da molči; pa ali ni veliko nadopolniše preveriti ga? Ne potom kaznovanj se pridobivajo Pavli Pruski, in v Slavkah se oni ne vzgojujejo! In znova je treba opomniti pismo imperatorja k Cirilu Aleksandrijskemu. Da! jedino avtoritetno slovo vselenske cerkve je v stanji prizadeti razkolu poslednji udarec, edinoverju pa zljajšati prehod v gospodujočo Cerkev. (Konec pride.)

K 900letji pravoslavija v Rusiji.

15. julija (st. st.) 1888 l. bode Kijev, „matč ruskih gorodov“, svideteljem nebivale slavnosti: praznovalo se bode 900letje „kreščenja Rusi.“ Z vseh koncev obširnega ruskega carstva zberó se v drevnji grad Kijev pravoslavni kristjani, da bi slavili sv. Vladimira, ki je zasvetil v Rusiji luč sv. vere in s tem položil ogalni kamen k velikemu in mogočnemu zidanju, ki se zove Rusija. Po opredeljeniji (določbi) sv. Sinoda ima se na predvečer, t. j. 14. julija v vseh cerkvah Imperije, katedralnih (soborih), farnih (prihodskih) in samostanskih, ravno tako v pridvornih cerkvah, dalje v cerkvah vojne vlasti (gosposke) in v domovih, ki imajo svoje svečenike — vršiti vsenočno bdenje, po činu bogosluženja hramovih prazdnikov (praznik patrona cerkve, na Kranjskem: „žegnjanje“); 15. julija se ima v vseh cerkvah služiti liturgija, in sicer bodo v katedralnih cerkvah služili episkopi ali njih vikariji, v drugih pa protoiereji z vsem ostalim duhovenstvom; povsod se imajo govoriti propovedi o tem slavnem dnevi, a po službi božji ima iti „krestnij hod“ (procesija) na reko ali vir ali potok k vodosvetiju. Razen tega morajo eparhijalni načelniki (episkopi) zbirati narod k svečanosti, kjer se bode govorilo o krščenji ruskega naroda. V Kijevu se bode ta dan praznoval po posebnem načrtu kijevskega mitropolita Platóna. Na večne

čase ima se ime sv. ravnoapostolnega kneza Vladimira izrekati v molitvah, kjer se spominajo imena svetcev (svetnikov) vselenske in ruske cerkve za imenom svetih ravnoapostolnih Kirila i Metodija, učiteljev slovenskih; 15. julija pa ima zanaprej biti srednji cerkovni prazdnik.

V Kijevu 11. julija, v dan smrti svete kneginje Olge, babke sv. Vladimira, bode se pela v Desetinej cerkvi, na mogili sv. Olge in sv. Vladimira zaupokojna služba božja (panihida) o upokojeniji duš knezov Vladimirovega plemena, prve dobe ruske historije, ki so pogrebni v tej cerkvi. Od tod pojde krestni hod v cerkev „treh svjatitelej“ z vsem duhovenstvom staro-kijevskih cerkva; cerkev „treh svjatitelej“ je sezidana na tistem mestu, kjer je stal glavni idolski žrtvenik, in tu se bode vršilo zahvalno molebstvije „za izbavljenije Kijeva i vsej zemli russkoj od tmi jazijčestva i idolskago sujeverija“. — 12. julija bode se služila panihida v velikej cerkvi Kijevo-Pečerske lavre (samostana) pri grobnici mitropolita Minaila, prvega mitropolita kijevskega, po njem in po vseh mitropolitih kijevskih prve dobe ruske cerkve, ki so pripomogli k razprostranjenju in ukrepljenju krščanstva v Rusiji. V ta dan pojde preosvečeni arhimandrit Kijevo-Nikolajevskega monastirja, po okončaniji liturgije v tem

monastirji, z vsemi monahi in z duhovenstvom Nikolajevske vojeve cerkve s krestnim hodom na Askoldovo mogilo, kjer je pogreben vladar Kijeva Askold, ki je sè svojo družino v Carigradu sprejel sv. kreščenje 100 let pred sv. Vladimirom. Tu se bode služila panihida za vseh umrlih „v istinnoj věrě in po vsem pravoslavnim vojnam, položivšim svoj život za věru i otečestvo“. — 14. julija bode se vršilo svečano vsenočno bdenije v veliki cerkvi Kijevo-Pečerske lavre. V ravno ta trenotek bode eden iz preosvečenih vikarijev služil vsenočno službo božjo in litijò na mestu apostolske propovedi sv. Andreja. Prvozvanega (apostola namreč Op. ur.), pred cerkvijo, potem bode šel krestni hod okolu te cerkve. — 15. julija, v dan pameti sv. Vladimira, bode svečana služba božja v Sofijski katedralni cerkvi, najstari v Kijevu. Do začetka liturgije pridejo v to cerkev krestni hodi a) iz Pečerske lavre, Nikolajevskega monastirja in Pečerskih cerkvij z glavo sv. Vladimira in z ikonami (podobami) presvete Bogorodice in sv. Mihaila, mitropolita Kijevskega; b) iz cerkva: Andrejevske, Treh svetilejske in Desetinne z ikonami sv. apostola Andreja in sv. Vladimira; c) iz cerkvá Svetenske (svečnica) z ikono ža-

lostne Matere Božje, iz Zlatoustenske, Voznesenske (vnebohod) in Feodorovske; ti krestni hodi se imajo zjediniti v eden; d) iz cerkvá: Trojicke, s čudotvorno ikono Božje matere, iz Vladimirske in Demijevsko-Voznesenske, ki se imajo tudi zjediniti mej soboj.

Pred okončanjem liturgije v Sofijski katedrali pojde krestni hod iz Mihajlovskega monastirja, na čelu mu njega arhimandrit, z ikonami sv. velikomučenice Barbare in sv. arhistratega Mihaila k pametniku sv. Vladimira. Arhimandrit tam okropi pametnik z blagoslovljeno vodo in blagoslovi krestom narod; potem pojde krestni hod po Aleksandrovskega spusku in se zjedini z glavnim hodom iz Sofijskega sobora in drugimi. Konec vsej svečanosti bode osvečenje vode na bregu Dnjepra, proti Borisoglebski cerkvi, kjer so grški in korsunski svečeniki pri Vladimiru krestili Rusi.

Kakor je vidno iz vsega, ta veliki praznik nima političnega pomena, nego le religiozni: molitva k Bogu od vse Rusije, vsenarodno blagodarjenje Njemu za vse, kar je on daroval Rusiji od nje kopeli in do naših dni — to je značaj tega praznovanja. — ?! —

Osoda Poljakov na Nemškem.

Grz. Tgp. je objavila 2. t. m. članek: „Aus dem Osten des Deutschen Reiches“, v katerem pripoveduje najprej, kakó se boré Poljaki na Poznanjskem potom narodnih knjižnic in zlasti kmečkih društev proti ponemčevanju, potem pa isti poročevalc lista „Dr. Gh.“ nadaljuje z očitnim veseljem takó-le: „Veliko zadovoljstvo se vzbuja v prsih vsakega Nemca, da se nasproti živahni poljski agitaciji (?!) odslej v vsej celoti izvršujejo ukrepi, ki jih je sklenila pruska vlada v varstvo nemštva v vzhodnih delih dežele. Malo ne vsi poljski gimnazijski učitelji, ki so se kazali preiskreni za poljsko stvar, so premeščeni v Schleswig-Holstein, Vestfalijo, Hessen-Nassavsko, Obrensko ali v pokrajino saksosko, in nemški učitelji so stopili na njih mesto. Okoli 400 poljskih ljudskih učiteljev je ravno tako dobilo novih mest v zapadnih pokrajinah, in pol tisoč nemških učiteljev je prišlo na Poznanjsko in zapadno Prusko, da začnejo germanizovati po šolah (um das Germanisirungswerk in den Schulen zu heginnen). Pouk v poljskem jeziku se je izbrisal iz naučnega načrta vseh poljskih šol. Nemški pouk pa se je raztegnil takó, da bo zanaprej vsak poljski otrok, dovršivši šolsko dobo, dovoljno dobro znal nemški. Število šol se je pomnožilo znatno, da ne bo imel poučevati noben učitelj nad 120 otrok. Revnim nemškim srednješolcem in dijakom se razdeli vsako leto 300.000 marek v štipendijah po 300 do 900 marek, da se vzgoji krepek zarod nemških urad-

nikov, zdravnikov, odvetnikov, učiteljev in lekarničarjev. Vsi poljski novinci (rekruti) — vsako leto jih je 8000 do 9000 — se potaknejo med čisto nemške polke in pojedine oddelke (Companien) in sicer tako, da slišijo tri leta samo nemške glasove in da si prisvojé popolnoma nemščino. Tudi poljske uradnike so umaknili agitacijskemu ognjišču poljskemu. Ob rekah Ems, Weser, Ren in Main so dobili drugo delo.

Daleč je dospelo že tudi naseljevanje. Od 100 milijonov marek, odločenih v nakup poljskih graščinskih posestev (Rittergüter) je že izdanih 20 milijonov. Nič manj kot 140.000 njiv (Morgen) poljske zemlje (okoli 7 štirjaskih milj) je že nakupljene in nekoliko tudi že razkosane (parcelovane). Na prejšnjih sedežih starost je že danes sezidanih deset nemških vasij. V vasi Dolnik-Paruške pri Flatovu je dobilo n. pr. 22, v Komarovu, pri Gneznu 13, v Slonskovu pri Raviči 33, v Svinjaru 37 nemških kmetov novo domovino. Najrajši nakupuje naseljevalna komisija mnogo poljske zemlje v okrožjih, v katerih je nemško prebivalstvo v manjšini, da se nemštvo tu okrepi in sposobi malu po malu izpodriniti poljstvo. Tako v okrožjih Gnezno, Vitkovo, Znin, Vongrovile, Vrešno, Mogilno, Inovraslavo, Strassburg in Kulm je že veliko poljskega posestva prešlo v nemške roke in Poljakom odvzeto mnogo vpliva.

Kakor se dozdeva povsem, bo poljsko plemstvo svojo ulogo že odigralo začetkom bodočega stoletja na

Poznanjskem in na zapadnem Pruskem, in potem bo imel nemški živelj zavarovano za vselej nadmoč (nadvesje). In ako bode vlada germanizovala takó krepko in energično, kakor zdaj, potem bo poljski narod na vstoku nemškega cesarstva v jednom rodu govoril nemški ravno tako dobro, kakor poljski jezik, in bo v jednom stoletji dežela na Varti, Neci in Visli ravno tako nemška, kakor so trdo nemške pokrajine Vestfalija ali Saksonsko“.

Na to nemško jako odkrito, kakor stvarno le presnično izjavo ni potreba nobenih pojasnil; pač pa je vredno slišati redki glas Poljaka, ki premišljuje osodo svojega naroda. V „Varšavskem Dnevniku“ se je oglasil Poljak, v katerem ni še zamrlo popolnoma slovansko srce. Da-si ni misliti, da bi ga poštevalo poljsko zaslepljeno plemstvo, je pomenljivo vendar že to, da je sploh možno zaslediti takih rodoljubov med poljskim nesrečnim narodom. Ker je ta poljska izjava ob jednom važna gledé na češke in slovenske razmere in poučna, zlasti tudi gledé na posebno vrsto politike med češkim in slovenskim narodom, priobčimo nekoliko odlomkov iz članka poljskega rodoljuba tudi mi, kakor so to storile n. pr. „Krom. Noviny“.

Poljski Slovan pravi med drugim: Agresivne nemške sile zarijajo vedno globokejšé korenine v telo slovanskega naroda. Nemška kultura je stopila že na balkanski poluotok in gospodari tam na zlo Slovanstva. Tudi poljsko pleme, katero je bilo Nemcem v zapreko v njih hodu na vstok in sever, pada, in v sami zibeli Poljske vlada Nemštvo in se trudi do cela spreobrniti v Nemce vse verne otroke poljske zemlje; da, sila nemškega kapitala, s katero dela vlada, odjemlje Poljakom tudi tla, posvečena s krvjo očetov in dela na to, da bi jih spremenila v popolne Pruse. Tudi glavna opora Poljakov je odvzeta in izgubljena, opora Rima, kateri, pogodivši se z Nemčijo po nemških nadpastirjih, deluje za nemško kulturo. Stremljejenja zapadnikov dosežajo vspehov: od Karpat do bregov Labe, Sale, Odre, Visle, Varte in baltiškega morja je že uničil nemški „Drang nach Osten“ vsa slovanska plemena in je spremenil njih zemlje v nemško očetnjavo. Slovansko Pomorje je postalo gnezdo zmagovitih nemških legijonov, in tam v Varšinu se je rodil in vžasel v silo veliki in železni knez Bismarck. Tudi na slovanska plemena Avstrije polega mogočna nemška kultura, če tudi je plemenski separatizem v njih našel mogočnejšega odpornika nego v plemenu poljskem. Vsakateri vspehi nemške kulture imajo svojo podstavo v nesoglasji in razbitosti slovanske družine, razkosanosti katere je na svojo največo škodo napravilo najboljšé usluge pleme poljsko. Zgodovina Poljske pa dokazuje, da jedina rešitev kaže se Slovanstvu v združenosti njegovih vsakaterih kulturnih sil, katere imajo drugo podstavo, nego kulturne sile zapadne: zgodovina poljska zlasti Poljakom dokazuje, da jedino v združenosti z ostalimi slovanskimi narodi se morejo oni rešiti od nemškega na-

skoka. Ona slovanska plemena, katera so si ohranila vzhodno cerkev, so si obvarovala vse mogočne kulturne sile v sebi, ker njih mati telesna je živela v miru z materjo duhovno in zato, ker duhovna mati je z vsako svojo silo prispevala na obvarovanje narodne kulture slovanske. Med tem je bilo na Poljskem zaradi zapadništva in kozmopolitizma vedno nesoglasje vlade in dejanskih interesov narodnih, to pa je privedlo Poljsko k politiki nenarodni, neslovanski na njeno pogubo. Volitev kraljev, vsegospodujoče plemstvo, kozmopolitiška politika so se pokazala tako pogubna, da že jedino vsled teh faktov je bil Poljski usojen nagel konec in smrt. S kozmopolitiško politikom je bila Poljska vedena k neprestalim sporom in krvavim vojnám z vstočnim Slovanstvom, s katerim, — ako je hotela eksistovati, — je imela živeti v najožji družbi in prijateljstvu. Z vojnami z Vstokom je Poljska izgubila Šlezko in bregove baltiškega morja, ker Nemci so vedeli dobro porabiti za-sé zmote Poljske na drugem mestu in njeno oslabiljenost. Poljska, odločivši se od Vstoka, je poginila in padla — in kaj ji je delati sedaj?! Zapad je Poljsko odvrigel od sebe, za dobre usluge ji je poplašal z nehvaležnostjo in s škorpionji, in celó Rim, kateremu so bili Poljaki vedno zvesti, se je pomiril z neprijatelji Poljakov. Drugi slovanski narodi si želé od Vatikana, da bi jim zopet uvedel v cerkev njih staroslovanski jezik in odstranil od njih vladajoči latinizem.

K takemu teženju v vseh njegovih posledicah se mora pridružiti tudi poljsko pleme, kakor v obče na rešitev svojo mora popustiti svoj separatizem ter gojiti slovansko misel v sebi. In zato mora poljsko pleme tako ravnati, ker Slovanstvu pripada bodočnost, a ne segnilemu Zapadu. Slovanska plemena niso še napolnjena in proseknila z materijalizmom in komunizmom, socializmom, podpirajočim prava osobna, kozmopolitizmom, niso brez vere v Boga in nesmrtnost duše niso napolnjena z anarhizmom, nepriznavajočim ničesar svetega. V zdravem telesu slovanskih narodov morejo zato roditi se zdrave misli na ozdravljenje sedaj bolne zapadne civilizacije — in hoče-li poljsko pleme imeti bodočnost, mora pridružiti se popolnoma k temu še zdravemu telesu, k Slovanstvu

Zdaj zjedinjaše slovansko rodino jedino plemenska zavist, katero so Nemci sami prozvali proti sebi v vseh slovanskih plemenih; ali to ne zadoščuje, v ohranjenje Slovanstva mora nastopiti v vseh slovanskih plemenih vseobče slovansko kulturno delo in mora v Slovanstvu nastopiti popolno soglasje, h kateremu se morajo pridružiti tudi Poljaki, da bi ne poginili v nemškem robstvu. Brez tega soglasja mora priti do tega, da se razmnoži jako število onih Slovanov, kateri so pred veki pod naporom Nemcev padli na bregovih baltiškega morja, na rekah Labi, Odri in Sali. Krvava polja iz davnosti v onih deželah morajo biti zlasti Poljakom in Slovanom v

obče svarilno znamenje; zlasti z ruskim narodom, naj-silnejšim slovanskim plemenom, morajo napraviti Poljaki popolni kulturni mir. Obljube Bismarckove Poljakom o podeljenji v bodočnost njim zemelj slovanskih do Dnjepra in Črnega morja so samo prazna tolažba, da bi Poljaki ne togovali toliko o svoji izgubi na Nemškem. — Jasno

in gotovo po toliko dejanskih skušnjah je sedaj Poljakom, da samo v slovanski misli in pri pomoči zjedinenih kulturnih sil Slovanstva more uresničiti se rešitev poljskega plemena, toliko hudih izgub že pretrpevskega.

V resnici jasen pouk vsem slovanskim separatistom!

POZIV!

Durch die Ortsnamen, die ältesten und dauerndsten Denkmäler, erzählt eine längst vergangene Nation gleichsam selbst ihre eigenen Schicksale, und es fragt sich nur, ob ihre Stimme uns noch verständlich bleibt.

W. v. Humboldt.

V seji dne 13. julija leta 1876, naročila je „Slovenska Matica“ gosp. prof. M. Pleteršniku, naj nabira krajepisna imena slovenskih dežel, katera naj bi „Matica“ uredila in ob svojem času na svetlo dala. Gosp. Pleteršnik nabiral je ta imena, vendar uspeh temu nabiranju ni bil povse ugoden. Mnogo tega, kar se mu je poslalo, porabiti se bode dalo prav dobro. Mnogi zapisniki pa niso dosti obširni, in iz mnogih krajev ni se mu nič poslalo.

Da bi to velevažno podjetje nadaljevali, osnoval se je poseben odbor, da z nova začne nabirati imena po vsem Slovenskem, da torej započeto delo popolni, dovrši in uredi.

Potrebo imenika krajepisnih imen čutimo danes navzlic mnogim enakim zbirkam tem bolj, ker vsi do zdaj uradno in neuradno sestavljeni imeniki niso zanesljivi in ker tudi ne ustrezajo znanstvenim namenom. Sestavljeni so namreč z večine v uradnih oblikah, katere rabijo okrajnim oblastvom.

Odbor si je v svesti svoje težavne naloge. Vse delo, zbrati imena po vsem Slovenskem, toli je ogromno in obsežno, da ga ne more izvršiti sam. To je delo, katero je vredno, da se ga udeležuje ves narod slovenski; vredno, da se ga zdušno poprimejo vsi razumniki slovenski, ker se tiče celokupne naše domovine. In ravno radi tega obrača se odbor do vseh slovenskih razumnikov s prošnjo, da ga vsi podpirajo z nabiranjem krajepisnih imen, kajti jedino z uzajemnim delovanjem moči bode doseči poveljen uspeh.

Odboru je v prvi vrsti do tega, da podá slovenska imena v pravih oblikah, da s tem koristi slovnici in

slovarju in da razjasnjujejo zgodovino našega naroda, kolikor se ravno daje razjasniti iz krajepisnih imen. In to je dokaj važno podjetje, za katero naj bi se danes, ko se je tudi pri nas vzbudilo občno zanimanje za domačo zgodovino, brigali vsi razumniki.

Imenik krajev, ki ga misli izdati odbor, predočeval nam bode jednotnost našega naroda, kazal nam bode dobo, v kateri so se naseljevali prebivalci v slovenskih deželah; osobito pa nam bode kazal pot nemškega naseljevanja tam, kjer molče in nehajo zgodovinske listine. Iz vsega tega vidimo, da so krajepisna imena velike važnosti za jezik in zgodovino, kajti ona so najstarejši in najtrajnejši spomeniki, v katerih je zapisana naša zgodovina in v katerih nam pripovedujejo naši spredniki svojo usodo.

Slovinci! do vas obrača se odbor z uljudno prošnjo, da ga v tem velevažnem podjetju zdušno podpirate. Nihče naj se ne odteguje delu, katero mu bode odbor izročil; vsak naj žrtvuje nekoliko časa in truda za to domoljubno podjetje, četudi ni povabljen od odbora, kateri bo vsakega sotrudnika hvaležno vsprejel v svoje kolo, in to upamo, da stori vsak tem rajši, ker ve, da imenik slovenskih krajev, ki ga namerja izdati „Matica“, bode le tedaj učakal belega dne, ako se dela poprimejo razumniki po vsem Slovenskem.

V nekaterih dneh bode odbor razposlal pole, v katerih so zapisana obširna uprašanja. Na ta uprašanja naj odgovori vsak nabiralec krajepisnih imen, in kadar zbere vsa imena svojega kraja, to je dotičnih občin, naj pošlje popisane pole „Matici Slovenski“ v Ljubljani.

Slovinci! Popolen imenik vseh slovenskih krajev bode najlepši spomenik, ki ga postavimo dragi materi Sloveniji.

V Ljubljani, na dan praznika svetih slovanskih blagovestnikov Cirila in Metoda l. 1888.

Odbor za nabiranje krajepisnih imen.

V eno,¹⁾ oh, se ne družé!

Solnce mavrico divótno
Pne čez néba vzhódnó stran,
Sédem bój se v nji enótno,
Strinja v prizor prekrasán.

O kako žarí se krasno,
Svòd iztòčni venčajóč;
Jaz pa kličem tožnoglasno,
Divno to prikazen zróč:

Večno Solne, ti si vstvaril
Slavo, mavrico krasnó,
Sédem ji hčera podáril,
In iztòk ovenčal z njó.

Krasne pač te hčere njene!
Vendar kaj me skli v srcé?
Bóje mavrice so ene,
V eno pa se ne družé!

¹⁾ Iz II. zvezka „Poezij“ S. Gregorčiča. Op. ured.

P s o g l a v c i.

Zgodovinska slika.

Česki spisal Alojzij Jirásek.

Poslovenil Vacerad.

(Dalje.)

Lamminger je opazoval Hode. V njegovem hladnem pogledu se je zasvetil žar škodoželjnosti, sebičnega veselja. Videl je, da se ni motil in dobro ukrenil. Glej naposled! Včeraj so se še upirali, tudi ko jim je grozil z vojsko in vislicami. In sedaj! Glej, kako so se jim pobesile trde glave, kako mračno gledajo na te pogubonosne plamene, tudi ta ramenati Pribek. In ta — kako neki! Kozina, neukročen niti s pretepanjem niti s tem pogledom, Kozina da bi se smejal? In vendar se je nasmejaj, da in z zaničevanjem! O, saj ga kmalu mine smeh!

Globoka tišina je vladala v pisarni, ko je metal oskrbnik svoboščine v plamene. Rušilo jo je samo njihovo prasketanje in šum, kedar je padel v nje pergamen ali pečat. Predno je zagnal poslednjo listino na usodno ognjišče, obrnil se je oskrbnik k Hodom.

„Sedaj je konec vaših svoboščin. Ko so bile uničene sedaj pred visokorodnimi gospodi (in tu je navel njihove naslove), pred gospodi uradniki naše milostive gosposke in pred vašimi očmi, se boste morda spametovali in se več ne sklicevali nanje.“

Že je hotel vreči tudi poslednji list na ogenj, toda ker je med tem opazil, da misli gospod spregovoriti, je počakal, držeč pergamen v prevzdigneni roki.

„Spolnajte sedaj redno svoje dolžnosti, kakor pristuje tlačanom in podložnikom, da si ne poslabšate svojega stanja,“ rekel je Lamminger ostro. „Vidite, da je vse zastoj. —“

Namignil je, rumenkasti pergamen je zadržtel nad ognjiščem, že je padel vanj; v tem so se vsi močno zdrsili. Hodskega prapor je zdrsnil v istem trenutku naglo z zidu, o katerega je bil oprt, in je padel z ropotom čez mrežo ognjišča v plamene. — Toda v tem je planil že tudi Matej Pribek z jednim velikim skokom tje in hitro zgrabil prapor, da bi ga rešil uničenja po ognji. Toda bilo je že prepozno. Vnela se je svila, in ker je zavihtel Pribek prapor hitro in tako zamahnil z njim nehoté, bil je že ves v plamenu.

Lamminger, častnika in vsi so se v zmešnjavi umaknili. Pisarna se je napolnila z dimom, skozi kateri so švigali plameni gorečega hodskega praporja. Matej Pribek ga je obrnil sedaj k tlem, da bi udušil plamen s svojo desnico. Toda bilo je že prepozno. Pribku je ostal v levici samo goli drog. Zastoj si je opekkel desno roko. A prapor je zgorel vsaj v njegovi roki in ni ostal v zasmeh tem gosposkim surovežem. Dim in duh po tem malem požaru sta pospešila dejanje, samo po sebi koncu se bližajoče.

Lamminger je povabil svoja gosta v sosednjo sobo, jezeč se na oskrbnika in tega „kmetskega tepca“, za katerega se je pa vendar v šali potegnil polkovnik, da ima dobro vojaško kri, in ko bi bil ta velikan le za nekoliko mlajši, da bi ga gotovo vzel s seboj k polku, v katerem bi ne imel para. — —

Kake pol ure potem sta odjezdila oba grofa s svojim oklopniškim spremstvom iz trhanovskega grada ter se napolila nazaj proti Oujezdu.

Pozno nato popoldne so odhajali iz grajskega dvorišča do zdaj zaprti stari oujezdski Hodi. Poslednja sta stopala skozi vrata stari Pribek; opiraje se o svojo močno čakano, in poleg njega sin njegov Matej, nesoč na rami drog nekdanjega hodskega praporja. Pustili so mu ga zaradi smeha. Trhanovski oskrbnik ga mu je sicer hotel vzeti v pisarni, toda njegov koutski tovariš Koš je s smehom rekel: „Pusti mu ta kolec v spomin, naj imajo vsaj nekaj od svoje gosposke slave!“

Sedaj, ko je odhajal, se je dvorska družina na dvorišču še smejala temu njegovemu praporju. Toda on ni trenil niti z očmi in gledal v tla, ne iz srama, ampak iz previdnosti, da bi, ko bi se ozrl, morda ne razjaril še bolj, ne razgnal te dvorske golazni in je ne kaznoval zaradi njenega zaničevalnega smeha.

Župan Syka je gredeč poleg Kozine, pogledal nekolikokrat vanj, kakor bi čakal, da kaj spregovori. Toda mladi gospodar je molčal, kakor ne bi razumel teh uprašujočih pogledov. Bila je to žalostna vrnitev. Niti besedice niso spregovorili, samo jedenkrat se je oglasil stari Váchal:

„To je amen, to je amen!“

IX.

Gosta trhanovskega gospoda, gospoda okrajnega glavarja, prišla sta kmalu v Oujezd, odkoder sta pa jezdila, ne pomudivši se še z večim spremstvom dalje, z vsemi oklopniki, ki so bili posedli včeraj hodske vas. Sedaj, ko so bile svoboščine v glavarjevih rokah in vse ljudstvo očividno preplašeno, jih ni bilo več treba tu.

Vaščani so se oddahnili globoko, ko so ti zoprní gostje izginili izpred njihovih očí; oddahnili so se, toda ne se veselili, spominjajoč se svojih, ki so bili zaprti v trhanovskem gradu, a najbolj pa ugrabljenega zaklada, jedine in poslednje nade v težkem, tlačanskem življenju.

V Pribkovi hiši je bila žalostna tišina, kakor po vsej vasi. V izbi je sedel pocínovski Pajdar, čakaje na bratrančevo hčer, Manico. Ostal je tu pri njej, da bi ne bila sama med tem vojaškim ljudstvom, poslavši mla-

dega Šerlovskega naprej domov poročiti, zakaj se je zakasnil na Oujezdu in da pride takoj domov, hitro kakor se tu poleže le nekoliko. Postavni mladenič je šel, toda ostal bi bil rajši tu, ali pa vzel Manico s seboj, ko bi

bilo možno in ko bi hotela. Na poti je mislil vedno le na svojo milo deklico, in v svoji skrbi za njo, tolažil se je jedino s tem, da je stari Pajdar pri njej, in da ta ne pusti, da bi se jej zgodilo kaj žalega. (Dalje pride.)

Pogled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

To številko „Slovanskega Sveta“, prvo v drugem polletju, pošljemo nekaterim slovanskim rodoljubom na ogled. Dosedanjim naročnikom pa se zahvaljujemo za gmotno podporo ter se jim priporočamo, da sedaj, ko so se nekoliko preverili o razmerah našega lista, skušajo vsaj seznanjati svoje prijatelje in znance o istih namerah in takó po svoje pospeševati tudi gmotno utrjenje „Slovanskega Sveta.“

„Slovanski Svet“, kolikor so nam poročali doslej drugi slovanski bratje, zadovoljuje čitatelje ne samo po vsebini, ampak tudi po svoji zunanji obliki, vrhu tega tudi po ceni, s katero sme tekmovati celó z enakimi podjetji večih narodov, nego je slovanski.

„Slovanski Svet“
stoji

za pol leta 1 gld. 50 kr.,

„četrť „ — „ 75 „

Za dijake

za pol leta 1 gld. 40 kr.,

„četrť leta — „ 70 „

Opomnja. Onim, ki bi se utegnili naročiti za celo leto, z zneskom 3 gld., moremo postreči še z vsemi številkami, ki so izšle doslej!

Naročnina se pošilja upravništvu „Narodne Tiskarne“ v Ljubljani.

Izdajateljstvo in upravništvu „Slovanskega Sveta“.

„Narodni Dom“, slovensko društvo, je imelo 30. jun. t. l. občni zbor. Premoženja ima društvo zdaj okoli 70.000 gld. Od lani je narastlo po obrestih in prostovoljnih doneskkih za 9447 gld. 99 kr. V odbor so izbrani zopet poprejšnji gospodje. Predsednik je dr. Mosché.

Ustanove. V spomin 40letnega vladanja cesarja Franca Josipa I. napravi Ljubljana 12 ustanov za uboge po 20 gld., 20 pa po 25 gld., potem pa še 5 ustanov za učence obrtne šole. Imenovale se bodo — ako se zadobi zato najviše privoljenje — „cesar Fran Josipove jubilejne ustanove“.

Mestni hranilnici Ljubljanski potrđi dež. vlada spremenjena pravila, hitro ko bo vložen poroštvni fond. Torej bo kmalu konec formalnim zaprekam in, kakor se je nadejati, začetek vspešnemu delovanju zares domače hranilnice slovenske.

Muzejsko društvo v Ljubljani bo izdajalo vsakoletno izvestje. V tem društvu je 3. t. m. govoril prof. A. Kaspert o stanji gorenjskih kmetov koncem 15. in začetkom 16. stoletja. Po doslej neobjavljenih virih je opisaval robsko stanje in neznosna bremena naših kmetov. Tudi košček kulture!

Banka Slavija je imela lani v svojih fondih čez šest in pol milijonov goldinarjev. Za požarne škode izplačala je banka lani 495.554 gld.; v vseh 19 letih svojega obstanka pa 15.115.340 gld. 42 kr. Takó napreduje slovanski zavod, kjubu nasprotnim agitacijam od raznih stranij.

Gosp. Borštnik, režiser dramatičnega društva v Ljubljani, priredi meseca avgusta in septembra t. l. po raznih slovanskih čitalnicah zabavne dramatične večere. Namen je: pomnožiti število društvenih podpornikov in oživiti zopet zanimanje za gledališčne predstave po deželi. Čitalniški odbori naj se oglašé, kjer bi želeli takih zabavnih večerov.

„Soko Ljubljanski“ bo praznoval 8. in 9. sept. t. l. 25letnico svojega obstanka in vabi na slavnost tudi češke in hrvaške Sokole v njih jeziku. Poziv povdarja, da se je Ljub. „Sokol“ postavil že od začetka na narodno stališče in je vsled tega postal tudi prav imeniten faktor v narodnem življenju. On je probujal narod ob raznih prilikah na izletih, itd.

Sv. Ciril in Metod sta se praznovala 5. t. m. tudi v otroškem slovanskem zabavišču pri sv. Jakobu v Trstu, in sicer prav slovesno. Žensko načelništvo si je pridobilo zaslug za vso slovesnost.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je imelo 27. junija t. l. 19. sejo. Večina podružnic je poslala svoje doneske. Nekaj denarja se je naložilo v koroško posojilnico, ki se je oglasila zato; jednako se pošlje drugim, ako želé. Praznoval se bo blag dan družbenih zavetnikov sv. Cirila in Metoda. Velika skupščina bo letos na Ptuji. Nemčurji že strašijo, češ, da bodo skrbeli tedaj za „mir“.

V Logatcu so ustanovili posojilnico. Zasluga zato gre v prvi vrsti g. beležniku J. Gruntarju.

Goriški Slovenci na italijanski meji, znani pod imenom Brici, so 24. junija t. l. slavili v vasi Kojško 40letnico vladanja našega cesarja. Sešlo se je mnogo naroda, ki je bil jako razveseljen po lepem programu slavnosti. Sodelovalo je med drugim 75 pevcev in pevk. Deklamovala se je pesem: „Briskih Slovencev pozdrav od S. Gregorčiča, in predstavljal se je nalašč zato sestavljen prizor: „Slovenija zvesta“. Došlo je mnogo rodoljubov tudi iz Gorice in od drugod, in so se preverili, da se je začel oživljati slovanski narod tudi tam, kjer najhujše in neposredno vpliva na slovanski značaj občenje z italijanstvom. Tu imajo rodoljubi toliko večje zasluge za probujevanje, kolikor se tudi družbenogospodarske razmere neugodniše, nego drugod na Goriškem. Tu gospoduje namreč še v veliki meri tuj, italijanski sistem kolonštva (kolonov), s katerim je neizogibno združena posledica, da narod na široko zaostaje v duševnem razvoju.

Stanje v tržaški okolici. Vrla „Edinost“ opisuje v članku: „Stanje v naši okolici“ neizmerno bedo, gmotno

in duševno, Slovencev v tržaški okolici. Ta oddelek slovenskega naroda, ki se je stoletja krepko ustavljal italijanskemu vplivu, nagloma sedaj propada, prišel je večinoma na beraško palico, popustivši, da je tuj, italijanski kapital pokupil najlepša zemljišča v okolici. . . Ostala nam je še okostnica Naše okoličanke, ki so pravi uzor pridne in delavne ženske, te reve živé skoro ob sami kavi. Posledica temu je, da ljudje tudi telesno čedalje propadajo, ter rod za rodom peša. . . Italijane redi obrt in trgovina. Poprijeli bi se tudi slovenski okoličani lahko tega posla. . . „Naši okoličani“, vzlasti možki, so uže popolnoma opustili lepo svojo nošnjo. . . „Ed.“ opominja naposled slovenske narodne voditelje, da bi gledali, kakó bi bilo še pomagati. „Tu vas čaka delo!“

b) Ostali slovanski svet.

Gostje pri slavnosti v Kijevu. Ruski „Praviteljstvennyj Věstnik“ naznanja: Ker bo praznovanje 15. julija (27. jul. nov. st.) 900letnega krščenja Rusije izključno ruski pravoslaven praznik, pridejo na slavnost v Kijev samo ruske deputacije; pridejo zastopniki duhovenstva, mest, duhovnih in svetnih zavodov in učenih Obščestev (društev). Pričakujejo v Kijev dohod pravoslavnega rumunskega metropolita skupno s štirimi škofi, črnogorskega vladike Hilarijona in nekoliko duhovnih oseb iz Bolgarije. Vsi naši jedinovirci iz drugih dežel, kateri bi želeli obiskati Kijev v jubilejne dni, bodo sprejeti kot gostje, a ne kot deputati ali zastopniki.

Prenos kostij Vuka Karadžića in proslava njegove 100letnice bo letos v „Velikoj Gospojini“. Nadejajo se, ker je zato čas primeren, da se udeleži te slavnosti „silna Srbadija“ od vseh krajev.

Mita Popović, narodni srbski pesnik, je umrl 9. jun. Um se mu je bil pomračil pred 2 letoma. Za Srbstvo je živel in delal, a umrl je v največji potrebi in je zapustil v revščini svojo ženo. Odbor se je osnoval, ki bo nabral doneske v pomoč itd.

Ruska glasba v Franciji je čim dalje bolj priljubljena. Zlasti hočejo zdaj predstavljati „Življenje za Carja“, katero, kakor znano, je uglasbil ruski skladatelj Glinka. Partitura „La vie pour le Tzar“ s francoskim tekstom, je stopila v prodajo začetkom tega meseca, a prvo izdanje v 500 izvodih je že pošlo.

I. A. Scopoli, roj. l. 1723 v Cavalesi na Tirolskem, umrl 1788 v Paviji, je bival v Idriji kot ces. fizik od l. 1754 do l. 1763. V tem času je prehodil in preiskal Kranjsko in Primorsko ter je napisal mnogo del o rastlinah slovenskih dežel. Taka dela so: „Flora carniolica“, l. 1772 že 2. izdaja; „Dissertationes ad historiam naturalem pertinentes“, v katerih je razprava: Plantae subterraneae. Učenjaki so krstili na njegovo ime več rastlin ter s tem pripoznali njegove zasluge. Za Slovence ima zasluge, ker je razkril učenemu svetu jeden del bogate narave na slovenski zemlji. V Idriji so mu vzdali spominski ploščo in so slavili njegov spomin v ta namen 22. junija t. l. Glej „Slov. Nar.“ od 22. junija, kjer je „S.“ lepe črtice posnel iz spisa Vilj. Vossa, priobčenega v progr. Ljubljanske realke l. 1884. Porečevalec „S.“ pravi naposled: Izredno laskavo spominjamo se tujca učenjaka Scopolija, kakor se spominjamo vrstnikov njegovih učenjakov Wulfena, Hacqueta, Gruberja, Florijančiča, Karola Cojza in drugih, ki so bili dika preteklemu stoletju, ki so si s svojimi deli pridobili priznanje takratnega učenega sveta in hvaležnost nas poznih potomcev. Slava spominu Scopolijevemu!

Prestolni govor novega nemškega cesarja Viljema II. zatrjuje, da bo cesar hodil poti svojega starega očeta in lastnega očeta, da bo nadaljeval izvrševanje narodnospodarskega in socialnega programa, razglašena po svojem dedu 17. nov. 1881, in da bo odločno za mir na zunanji, kolikor se dostaje njega samega. Gledé na zunanjo politiko so naslednji stavki pomenljivi: „Naša zveza z Avstro-Ogersko je javno znana. Jaz se je trdno držim z nemško zvestobo, ne samo, ker je sklenena, ampak ker vidim v tej defenzivni zvezi podstavo evropskemu ravnovesju, kakor tudi zapuščino nemške zgodovine. Z vsebino te zapuščine je po javnem mnenju jednih mislij ves nemški narod, in odgovarja ta vsebina tudi dosedanjemu evropskemu pravu narodov, kakoršno je bilo brez oprekanja v veljavi do 1866. Jednaki zgodovinski odnošaji in jednake narodne potrebe sedanosti vežejo nas z Italijo. Naši dejanski dogovori z Avstro-Ogersko in Italijo dovoljujejo meni, k mojemu zadovoljstvu, skrbno gojiti moje osebno prijateljstvo z ruskim cesarjem in že sto let trajajoče mirne odnošaje k ruski sosednji državi, kar odgovarja toliko osebnim mojim čustvom, kolikor tudi interesom Nemčije. . .“

Odstavek, ki govori o razmerah do l. 1866. gledé na Avstrijo, ni popolnoma jasen; zato si ga stranke razlagajo tudi različno. „Politik“ se je zavarovala, da bi hotela Nemčija s tem še kake ože zveze, nego je dosedanja, in zato odobruje govor dr. Matuša v avstrijski delegaciji, ki se je odločno izrekel jedino za one meje, do katerih seza zveza Avstro-Ogerske z Nemčijo doslej. S tem so češki deželni avtonomisti torej obsodili namere, s katerimi bi hoteli nekateri Avstrijo Nemčiji ože prikloniti in s tem podrediti celó s posebnim včlenjenjem v našo ustavo, in s katerimi bi torej radi osnovali poleg drugega tudi ožo carinsko zvezo. Da bi isti avtonomisti samo dosledni bili tudi na druge strani!

Cesar Viljem II. obiše carja Aleksandra III. Prvi odpotuje v ta namen 13. jul. t. l. naravnost v Peterburg. V tem vidijo nekateri politiki približanje Nemčije k Rusiji. Jednim bi bilo to po volji, drugim pa ne. Politika je spremenljiva in glavne poti utegne zavirati ali pospeševati, a obćih ciljev ne zatre. Ves svet vé, kam teži ta ali oni narod, ta ali ona država. Zató pa se ne dajo narodi v celoti z lehka premotiti, naj piše veter prijazen ali pa sovražen. Zato nas ne užalostijo in ne razveselijo politiške sape; vzroke veselja ali žalosti vidimo tam, kjer jo ukrenejo narodi na pravo pot ali pa kjer jo zavijejo v stran. Slovane tolaži to, da imajo čim dalje več bistrih duhov, ki se ne dajo zavesti po trenutkih, ki temveč računijo s stalno delujočimi silami. S tega stališča presoajo tudi sedanje politiško obzorje.

Veleizdajska zatožba zaradi panslavizma. C. kr. državno pravdnštvo je tožilo v Spljetu Ivana Metličiča in Vinkentija Butiera, prvega kot lastnika, drugega kot urednika časopisa „Draškov Raboš“, zaradi veleizdaje po §. 65 a, 63, 68 c. itd. itd. kaz. zak. Oba zatoženca, ki sta bila zaprta okoli 8 mesecev, pa je porotna sodnja oprostila in sicer jednoglasno. „Србски Глас“ (Srpski Glas) od 4. julija t. l. piše o tem: „Sinoči ob 7. uri se je zvršila v Spljetu pravda proti uredniku in lastniku „Draškova Raboša“, Vinkentija Butijera in Jove Metličiča. Porota ju je oprostila jednoglasno. Nam je drago, da je porota na ta način priznala nedolžnost zatožencev, katera sta zatožena bila radi jako težkih zločinov.

Ali c. kr. drž. pravdnik je prijavil pritožbo, ter sta zatoženca vsled tega zopet vrnena v zapor, kjer sta pre-

bila že 8 mesecev. Ne rečemo ničesar, ker nam ni še znano, na čem snuje državni pravdnik pritožbo (ničnosti namreč), zatožba se razsodi pri kasaciji na Dunaji.

„Srpski Glas“ je objavil v št. 4. julija ob enem velik del spisa zatožbe z razlogi. Več o tem prilično. Nadejamo se kakor se izražajo tudi „Krom. Nov.“, povodom izida te pravde, da „slovanski kulturni program doseže pri nas v obče pravno priznanje.“

Srbska šola na Hrvaškem. Novi šolski zakon je sprejel dež sabor v Zagrebu bistveno po predloženem načrtu. Svoje mnenje smo izrekli o tem v št. 12. „Sl. Sv.“; več prih.

Kralj Umberto, Crispi, Avstrija, primorski Slovani. Kralj Umberto je bil ob praznovanju Bolonjske 800letnice pri razkritju Viktor Emanuelovega spomenika v Bolonji. Tu je stisnil roko zastavonoscu tirolskega društva „Trento“ ter je pridel: „Lepo je, da ste tudi vi prišli; bodite vedno, kakor ste.“ V znožji spominka Viktor Emanuela je ležal tudi venec z napisom: „Tržaška in trentinska mladina očetu domovine.“ Kralj Umberto je vprašal po številu odposlancev ter je rekel jednemu izmed njih: „Zahvalite se svojim drugom na srečni misli.“ Te dogodke je objavil najprej list ital. kraljestva, ponatisnili so ga potem patrijski listi avstrijski; molčali pa so oni listi, ki zagovarjajo južno irredento v Avstriji. V drž. zboru v Rimu pa je rekel Crispi, prijatelj Bismarkov, med drugim to-le: „Zjedinjena Italija“ se ne more zadovoljiti z vlogo, kakoršna ima Belgija; ali je možno misliti, da bo ostala Italija brez orožja, ko je med oboroženo Francijo in oboroženo Italijo? Tla evropska so izpodjedena po skrito tlečem ognju, ki bruhne lahko vsak trenotek na dan. Italija mora biti torej oborožena, da brani svoj obstanek in da se udeleži odločilno pri razvozljanji dogodkov ter da dobi po odnošajih tudi to, kar **popolni narodno zjedinjenje.**“

Vse to je popolnoma jasno; govornjo je k sreči neodrešenem italijanskim, a v zaresen opomin avstrijskim državnikom. Stvar zadeva skupno tudi vse primorske Slované. Ta poskušnja uči, da si morajo pomagati sami, ako nočejo poginiti v italijanstvu. Braniti pa se morejo uspešno jedino v družbi drugih avstrijskih Slovanov s slovanskim kulturnim programom.

Mnsg. Greuter, zastopnik in voditelj tirolskih konservativnih Nemcev, je umrl. Bil je izvrsten govornik z zvonečim, preprijetnim glasom, duhovit, avstrijski domoljub, poštenjak, pravičen tudi Slovanom.

Madjari in ruščina. „Slovanski Narod“ od 7. t. m. ima stvaren, poučen članek, v katerem dokazuje, kakó se učé drugi narodi slovanskih jezikov iz raznoterih, sosebno gmotno-praktičnih razlogov. Med temi narodi se odlikujejo sosebno z učenjem ruščine Madjari. „Na vseučiliščih in na politehnikih v Pešti predava dr. Asbot ruščino in ima toliko slušateljev, da je velika dvorana vselej prenapolnjena. Na trgovski šoli se tudi poučujejo razni slovanski jeziki. Madjari se pač ne učé slovansčine iz ljubezni do Slovanov, temveč ker spoznavajo veliko njeno praktično važnost. . . . Za Nemce je že izšlo kacic dvajset slovnic ruškega jezika in nekaterih v več izdajah. V Lipsiji, v Berlinu in na Dunaji so že posebne knjigarnice, ki se pred vsem pečajo s prodajo slovanskih knjig, in nekateri, kakor Gerbhard v Lipsiji jih celo zalagajo. Bogati angleški in nemški trgovci pošiljajo sinove svoje v Rusijo, da se priučé prvemu slovanskemu jeziku. . . . Jedino na slovanskem jugu in vzhodu je še prostora za naše inteligentne moči, kadar bi doma ne dobili mesta.

. . . Pa tudi tam nas izpodmaknejo Nemci, Madjari itd., če se ne lotimo resnega učenja slovanskih jezikov, zlasti ruščine, in če se bomo za slovansko vzajemnost navduševali le pri zlahetni vinski kapljici. . . . Učimo se torej od Madjarov!“

Glede na germanizovanje v Avstriji piše „Grazer Volksblatt“: . . . Pa tudi ko bi Nemci ne imeli v sebi one iskricke krščanstva, katero zadoščuje, da dopuščajo Slovincem moliti, učiti se in uredovati v lastnem jeziku, bi morala nas poučiti že sama pamet, da germanizacija, kakor jo izvršuje Prusija z velikanskimi sredstvi v koščeku Poljske, bi bila v Avstriji pravi pravcati nezmysel in gledé na nadaljnji obstanek naše države zločin (eine Frevelthat) . . . Jedino, kdor ne ljubi Avstrije, in kdor namerja njen razpad, more z radostjo kazati na okrutno narodno borbo v nesrečni Prusko-Poljski.“ Iz tega je razvidno, da je še takih ljudij v Avstriji, ki ne svare, kakó naj bi v Avstriji ne delali z narodnostnimi, ampak ki germanizovanje Poljakov v Nemčiji opisujejo jedino z namenom, da bi postopali analogno tudi v Avstriji. Posledice, ki jih navaja graški list, pa veljajo jednako tudi gledé na madjarjenje, italijančenje itd.

Člen XIX. pred državnim sodiščem. Med razsodbami državnega sodišča, objavljenimi 4. julija t. l. je tudi ta: Deželni odbor istrski je po svojih razglasih na občino Vrbnik prelomil (Verletzung) politiško pravico, zagotovljeno po členu XIX. drž. osn. zak. V razlogih se izreka: S členom XIX., odstavek 2, drž. osn. zak. je pripoznana enakopravnost v uradu vseh deželnih (landesüblich) jezikov. V duhu te določbe državnega osnovnega zakona je, da se vsaka vloga do deželne gosposke, pisana v deželnem jeziku, reši v enakem jeziku. Ker je pa hrvaški jezik brezsporno v Istri jeden deželnih jezikov, je imela občina Vrbnik pravico, zahtevati, da ji rešitev hrvaški osnovane vloge do deželne gosposke dojde v hrvaškem jeziku, in ker je bila rešitev pisana v italijanskem jeziku, je imela občina pravico, zahtevati, da se ji rešitev napravi v hrvaškem jeziku. V tem, da se je rešila hrvaška vloga v italijanskem jeziku, je prelomljenje člena XIX, odstavek 3, drž. osn. zak., zaradi česar se je morala priznati pritožba.

To razsodbo državnega sodišča naj si zapomnijo oni Slovinci, ki se bojé kake zamere pri deželnih glavarjih ali odborih in izročajo vsled tega deželnim gosposkam italijanski ali po nemški osnovane vloge. In kaj bi še le rekli o takih rodoljubih, ki so celó „poslanci“ slovanskega naroda, pa napravljajo tuje pisane pobotnice itd. na dež. gosposko? Sicer pa povdarja razsodba drž. sodišča, da po drž. osn. zak. mora vsak urad vloge, pisane v deželnem jeziku, reševati tudi v istem jeziku. Torej velja to tudi za politiško gosposko, za davkarje itd. itd. Torej se je tako tudi ravnati; kajti državno sodišče bi drugače na pritožbe razsodilo zopet tako, kakor za istrsko občino Vrbnik.

Kralj habeški (v Afriki) je poslal v Rusijo deputacijo na Kijevsko slavnost 900letnega spomina krščenja Rusije. Deputacija je prišla do Odeše na parniku „Rossia“.

„Ali je možno in neobhodno potrebno literaturno jedinstvo narodnostij slovanskih?“ Takó se glasi naloga, katero je bil razpisal svet Peterburškega Sl. Blagotvorniteljnega Obščestva „v pamjat slavjanskih prvoučiteljev sv. Kirilla i Methodija“. Obrok je isti svet od 11. maja t. l. podaljšal do 13. avgusta 1888.

Kmečka zemljišna banka (Крестьянский поземельный банк) na Ruskem razširi po posebnem cesarskem ukazu od 16. junija t. l. svoje delovanje tudi na gubernije poljskega kraljestva. Na posodo pa morejo dobivati od banke samo osebe ruskega, poljskega in litovskega rodu. Peterburški „Свѣтъ“ pravi k temu: „Samo po sebi se razume, da je to povsem pravično. Nemški kolonist v vstočni Rusiji ni prikladen, a v zapadnem delu naše države je on naravnost škodljiv.“

Sibirsko vseučilišče. Začetkom šolskega leta 1888/89 se odpre v mestu Tomsk v Sibiriji novo vseučilišče in sicer z medicinskim oddelkom. Vendar pa bodo že ustanovljene stolice tudi za druge predmete, kakor za: pravoslavno bogoslovje, fiziko, kemijo, mineralogijo, botaniko, zoologijo s primerjevalno anatomijo itd. Za l. 1888 je odločenih 75.291 rub., za l. 1891 pa že 198.900 rub. itd. „Свѣтъ“ pristavlja k temu: „Sibiriji naposled, dočaka svoj univerzitet. Največe težave, razumeje se, bodo od začetka zastran profesorjev in dijakov. Mnogi Sibirjaki se učé sedaj v Peterburgu, Moskvi in Kazani; ali s časom, sosebno z odkritjem sirske železnice, Tomskemu vseučilišču predstaje brezdvombena bodočnost. Želimo novemu vseučilišču biti pionirjem sirskega prosvečenja, ali ob enem izrekamo nado, da poleg tega vseučilišča se odprejo še drugi učeni zavodi, katerih potrebuje Sibirija (Сибирь)“ . . .

Kralj Milan, ki se hoče ločiti sedaj od kraljice Natalije in ki vsled tega daje toliko opraviti raznim novinam, je pri obedu, prirejenem na čast ministerstvu, rekel v svojem daljšem govoru med drugim tudi to-le: V srednjem veku je bila Srbija dežela, v kateri sta se bizantinizem in papeštvo, kar je imelo utemeljiti nekaj svetovno gospodstvo. Pozneje je postala srbska država mogočen zaščit krščanstva proti silovitim naskokom fanatiških Osmanov in je padla kot žrtva krščanstva. Dandanes je Srbija tako rekoč v kritičnem položaju, ker tok, ki ima nositi zapadno kulturo proti daljnemu Vstoku, drvi po srbskih poljanah. Ta naskok je še silovitiši, in je Srbiji žrtvovati velikanskih žrtev, da se ne poruši in uniči, kakor v srednjem veku in se ji z nadčloveško silo napirati, da doseže v malo letih ono kulturno stopinjo, za katero so drugi srečnišarodi razpolagali o stoletji. Srbija naj hoče ali noče — mora postati vredna nositeljica zapadne kulture na Vstok.

No, kralj Milan kaže, da hodi in je hodil v resnici v šolo, kakor znano tam daleč na zapadu.

Ruski gostje v Narodnem gledišči v Pragi. „Nar. Nov.“ pišejo: Dne 4. t. m. so nastopili prvokrat v Narodnem gledišči češkem ruski gostje, člani opere Moskovske. Češke novine vabijo k dostojnemu obiskovanju in iskrenemu pozdravljenju. S tem se častno popravi neodpustljiva napaka, da niso sprijeli pogostinske igre cele operne družbe ruske.

Ruski govor na nemškem dvoru. Iz Berlina, kakor poročajo „Nar. Nov.“, pišejo, da cesar Viljem II. govori dosti dobro po ruski, in da je on prvi iz kraljev pruskih, ki zna ruski. V mladosti so ga učili, kakor ostale prince (francoski, angleški in italijanski), ruski pa se je naučil iz svoje volje in je bil že oženjen, ko se je začel učiti ruski. Med Potsdamom in Berlinom se je bil namreč srečal z onim učiteljem, na katerega ga je bil opozoril Bismarck. Bismarck sam se je bil naučil ruski, ko je bil pri poslaništvu v Peterburgu. Ko so leta 1884 slavili v Peterburgu polnoletnost carjeviča Nikolaja Aleksan-

droviča, je bil nemški dvor zastopan po princu Viljemu, sedanjem cesarji nemškem. Voščilo (blagoželenje) je tedaj tolmačil prvokrat z ruskim govorom. S takim postopanjem si je v veliki meri pridobil princ Viljem prijaznost carja Aleksandra III., in od istega časa, kadar koli je nastala prilika, da je hotel ali imel biti zastopan Berolinski dvor na carskem dvoru, so vselej poslali tje princa Viljema, da bi carju v ruskem jeziku tolmačil čustva nemškega cesarja.

Državlanski (imovinski) zakonik, ki je zdaj uveden v Črni Gori, omenja „Münch. Allg. Ztg.“ z veliko pohvalo in pravi, da ga pretresajo že tudi juristični krogi iz različnih držav. Poročevalec pravi, da ta zakonik, ki je poleg ruskega prvi osnovan na podstavi narodnega prava, narodnih običajev, narod reši od narodnogospodarskega in obče narodnega propada. Imetje je skupno družinsko; pojedinca pa, ki se zadolži v tujini, ne bo mogel viliti ostale družine, da bi plačeval doma zanj. Tujcem ne smejo Črnogorci podarjati zemljišč; to pravico ima jedino knez. V obče je skrbnjeno, da narod ne obuboža, da ga pijavke ne pripravijo ob zemljo in na beraško palico ter s tem ob domovino.

Po takem se nadejamo, da bo črnogorski zakonik podstava tudi drugim Slovanom in zgled socijalnim reformam in celó po drugih zemljah. Vsekakor priporočamo mi ne samo slovanskim juristom, ampak v obče slovanskim voditeljem in rodoljubom, da ta zakonik, ki je po svoje epohalen, premišljujejo z največo marljivostjo. Kajti noben narod nima zakonika, ki bi bil vzrasel takó na domačih tleh, kakor zakonik, ki ga je priredil učnjak Bogišić Črnogorcem.

Bogišić je izdal zdaj v Parizu brošuro: „Quelques mots sur les principes et la méthode adoptés pour la confection du Code civil de Montenegro.“ (Nekaj besed o načelih in metodi, porabljenih v izvršbo državljanskega zakonika Črnogorskega“).

Prilicno sporočimo še več o tem in jugoslovanskih pravnih institucijah.

Podgornik.

Staroslavni pamatky české v Americi. Dunajski „Slovan“ od 15. jun. t. l. piše: Préděšlého měsíce byl v New Yorku slavnostně otevřen (odprt) českokobraský chrám zasvěcený pamatce mistra Jana Husa, i byly při té příležitosti v novem chrámě českokobraského sboru vystaveny vzácně (dragoceni) památky z prvních dob „božích bojovníku českého národa, totiž (namreč) kalich i meč“. Najznamenitiše ameriške rodovine so prišle gledat stare spominke, kelih in meč, ter se niso mogle načuditi umetniški lepoti.

KNJIŽEVNOST.

Stritarjevih zbranih spisov je izšel 49. in 50. snopič. Vsebinska: Triglaván iz Posavja. — Deveta dežela. — Vino (govor v veseli družbi).

„Slovanstvo ve svých spěvech“. Tega dela je izšel ravnokar 38. snopič, ki obseza VI. knjige: „Pesmi velikoruske“. Prihodnji snopič izide 1. oktobra t. l. Izdajatelj g. Ludvik Kuba bo te mesece potoval po jugoslovanskih krajih, tudi po Slovenskem, da se seznaní z narodno godbo in njenim značajem pri Jugoslavanih. Želimo mu srečnih vspehov in ob enem prosimo, da bi zaslužnemu izdajatelju pomagali pri nabiranju napevov slovenski glasbeniki, zlasti med učiteljstvom na kmetih.

Glesbenik-izdajatelj Kuba je veččak, ki seznanj slovenski svet tudi o slovenskih narodnih pesmih in v obče o narodni godbi.

Janežičev nemško-slovenski slovar se ponatiskuje, do črke **n** je že dotiskan. Pripravljajo ga za tisk nekateri Ljubljanski profesorji.

Anfänge der Christianisirung des Russenstammes. (Začetki kristjanjenja ruskega plemena.) Studija. Spisal profesor Jaroslav Heyduk. Priobčene „Kromerijske Noviny“. Poseboi odtisk iz „Parlamentärja“.

V spomin 900letja krščenja Rusov prireja ruski narod raznovrstne izdaje tudi v književnem pogledu. Poleg poučnih knjižic za preprosti narod priobčujejo tudi znanstvene preiskave in premišljevanja znanstvenega pomena. Nekoliko te literature omenimo tudi mi. — „*Жизни святого равноапостольскаго князя Владимира.*“ (Življenje sv. ravnopostola kneza Vladimira). Izdanje S. Peterburškega Blagotvoriteljnega Obščestva. Na 16 velikih straneh. Sestavil profesor Kijevske duhovne akademije J. S. Malyševskij. Spredej s prekrasno podobo sv. Vladimira in na zavitku s cerkvami sv. Vladimira v Kijevu, v Hersonesu itd. — „*О Крещеніи Руси*“ (O Krščenju Rusije). V pamjat 900letja Sestavil P. M. Zankov. 16 str. S podobo na zavitku. Izdanje Odeskega Blagotvoriteljnega Obščestva. — „*Равноапостольный Князь Владимиръ Святый.*“ (Ravnopostolski knez Vladimir sveti.) Spisal F. De-Vitte. Kovna. 62 str. Govori o veri vstojnih Slovanov — poganov, njih nravi in obrazovanosti, razprostranjenji krščanstva Rusije pred Vladimirom, o njem, o krščenju Rusije in o vseslovanskem pomenu kneza Vladimira svetega. — „*Русь и Византия въ X. вѣтѣ*“ (Rusija in Vizancija v X. veku). Govor F. J. Uspenskega, profesorja, ki ga je imel 23. maja v slavnostni seji Odeskega slavj. Obščestva. — Kijevsko slavj. blagotvorit. Obščestvo izdâ literaturni zbornik pod uredništvom A. J. Stepanoviča, v zborniku bodo v prevodih tudi češke in srbske povesti, pravljice, nekoliko pesmij bolgarskega pesnika Iv. Vazova in srbskega pesnika Petra P. Neguša.

Djela Sime Milutinovića, Sarajlije. Kakor javlja „Босанска Вила“, je zbral sin velikega književnika vsa dela, in zdaj se dotiskuje I. knjiga „Исторія Србује“ (Istorija Srbije) od 1813. do 1815. leta v obsegu 30 tiskanih pol, Cena 2 gld. Dobivala se bode v knjigarni V. Valožića v Belgradu ali pa pri Drag. Milutinovići, profesorji velike šole v Belgradu. S. Milutinović je bil rojen 1791 v Serajevu; B. „Vila“ svetuje, da bi mu postavili ob 100letnici spomenik.

Крещеніе Руси I. Повѣствованіе Лѣтописца Нестора по Лаврентьевской Лѣтописи. II. Стихъ Ив. Гуталевица въ память 900 лѣтней годовщины 988—1888.“ Izdanje „Gal.-ruske Maticе“. Levov. Str. 26 v 8°.

Словарь практическіхъ свѣдѣній необходимихъ въ жизни великому. (Slovar praktičnih znanosti, neobhodno potrebnih v življenji vsakomu.) Izdanje dr. L. Simonova. Doslej je izšlo 11 zvezkov, obsežajočih 1008 strani vel. 8° in mnogimi podobami, katerih je veliko

v posebnem oddelku na močnem papirji. Slovar razpravlja: domače življenje in gospodarstvo, žilišče, obleko, hrano, pijačo, zdravje in bolezen, higijeno in domača zdravila, lepota, nraštveno in fiziško vzgojevanje otrok, selsko (kmečko) gospodarstvo, vrtnarstvo in sadjarstvo; umetnosti in rokodelstva; obče in urade gosposke, upravo, učene in učne zavode, sodišča, odvetništvo, financije i. dr. — z jedno besedo vse, kar ima ime v ruskem jeziku, in kar se more potrebovati v praktičnem življenji.

Slovar smo pregledali in razvidili, da se resnično omejuje na praktično življenje. V tem pogledu podaje vse potrebno, in podobe ne kažejo samo rečij, ampak tudi, kako se sestavljajo te in one priprave. Za slovar delajo najboljše strokovnjaške moči, in tako je po vsem zanesljiv. Kdor rabi ta slovar, ugreši lahko mnogo drugih strokovnih knjig in si pomaga sam na mnogo strani, kjer bi moral hoditi na posvetovanje in trositi denar. — Za druge Slovane je slovar praktičen tudi gledé na terminologijo v raznih strokah. Delo se pa v obče odlikuje po svojem namenu od jednakih podjetij drugih narodov, katerim podajajo ista premalo in preveč v večji obsežnosti.

Na vse izdanje znaša naročnina s pošiljateljico vred 11 rub. 50 kop. Adresa izdatelja: St. Peterburg, Милліонная улица (Millionnaja ulica), 28, kb. 12.

Флоринскій Т. Памятники законодательной дѣятельности Душана, царя Сербовъ и Грековъ. Кіевъ 1888. Cena 4 rub.

Тikhomirov L. La Russie politique et sociale. Paris 1888.

Obnova hrvatsko-ugarske nagodbe za treću periodu. Misli J. B.-a. 70 str. v 8°, 60 kr.

„*Волинъ, историческія судьбы юго-западнаго края.*“ (Volynj, historičske osode jugozapadnega kraja Rusije.) Takó se imenuje knjiga, izdana v Peterburgu v ruskem ministerstvu notranjih del po P. N. Batjuškovem k devetstoletju krščenja Rusije. Razložena je zgodovina Volynje, kako je nastala iz starih kijevskih in volynskih kneževin. Knjiga ima več podob.

Istorija Crne Gore. Napisao D. Milaković. III. snopič. Narodna biblioteka braće Jovanovića.

Slovanská hudba, ilustrovan glasbeni list. Izdaje Vaclav Vlastimil Hausmann v Nemškem Brodu na Češkem. Na leto 8 gld.

Naročba na časnike. „Parlamentär“, Dunaj, za pol leta po pošti 5 gld. 50 kr., za četrta leta 2 gld. 60 kr.; „Kromerijske Noviny“, Kromeriz (Moravsko), za pol leta 3 gld. 50 kr.; „Червоная Русь“ v Levovu, za pol leta 5 gld.; „Страховудъ“ in „Бесѣда“, v Levovu za pol leta skupno 4 gld.; „Narodnie Noviny“ v Turč. Sv. Martin, pol leta 6 gld.; „Naše Hlasy“ v Češkem Brodu, pol leta 2 gld. 40 kr. „Српски Глас“, v Zadru, pol leta 3 gld.; „Србобран“ v Zagrebu, pol leta 3 gld. (Nadaljevanje prihodnjic.)

„SLOVANSKI SVET“ izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrta leta 75 kr. Za ljubljanske naročnike in za dijake stane celoletno 2 gld. 80 kr. pololetno 1 gld. 40 kr. in četrta leto 70 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina in reklamacije naj se pošiljajo upravništvu „Narodne Tiskarne“ dopisi uredništvu tudi v „Narodno Tiskarno“ v Ljubljani. Izdajatelj biva v Gorici, ulica Parcar 18.